



Христијански социјални вредности во европските синдикати и работнички организации

36 основни елементи за подобро поврзување
на христијанските социјални вредности со
синдикалната работа – лекции од пандемијата



Со финансиска поддршка
од Европската Унија

Овој текст го одразува само мислењето на авторот.
Европската комисија не е одговорна за користењето
на информациите содржани во него.

Публикацијата е внимателно подготвена и проверена.
Сепак, сите содржини се без гаранција.
Секоја одговорност на соработниците или на EZA што
произлегува од содржината на ова дело е исклучена.

ИМПРЕСУМ

Издавач: Европски центар за работнички прашања,
Königswinter
www.eza.org

Автор: Андреас Ѓецај (Andreas Gjecaj)

Превод: KERN A.G.

Дизајн: HellaDesign, Емендинген, www.helladesign.de

Илустрација: © Klaus Puth, Милхајм/Мајн, www.klausputh.de

Печатење: Druckerei Eberwein, Wachtberg-Villip

Од: март 2022 година

СОДРЖИНА

Воведен дел	5
Предговор	6
Дел 1: ГЛЕДАЊЕ	9
Темел 1: Стара фреска	9
Темел 2: Климатска криза и војна	10
Темел 3: Изместување на реалноста	12
Темел 4: Велигден 2.0	13
Темел 5: Нова нормалност	14
Темел 6: Начини за излез од кризата	16
Темел 7: Пост-фактичко доба	17
Темел 8: Под лупата	18
Темел 9: Одржливо	19
Темел 10: Клаудија	20
Темел 11: Поделено општество	21
Темел 12: Дете Исус	22
Дел 2: РАСУДУВАЊЕ	24
Темел 13: Што подразбираме под „Христијанска социјална доктрина“?	24
Темел 14: „Социјалното прашање“	26
Темел 15: Дијалог	27
Темел 16: Патоказ за социјалната доктрина – Вовед	29
Темел 17: Луѓето како приоритет	30
Темел 18: Општото добро	31
Темел 19: Правична распределба	33
Темел 20: Супсидијарност	34
Темел 21: Жива демократија	35

Темел 22: Солидарност	36
Темел 23: Одржливост	38
Темел 24: Патоказ на социјалната доктрина – Заклучок	40
Дел 3: ДЕЈСТВУВАЊЕ	42
СТАНУВАМЕ ПОВЕЌЕ ДИГИТАЛНИ: иднината на работата во дигиталната ера	43
Темел 25: Дигитална револуција	44
Темел 26: Клучни прашања за дигитализација	46
Темел 27: Отскочна даска за дигитализацијата	47
СТАНУВАМЕ ПОЗЕЛЕНИ: екосоцијалната пазарна економија како иден модел	50
Темел 28: Загрозувачки кризи	51
Темел 29: Наоѓање нова рамнотежа	53
Темел 30: Климатски можности	56
СТАНУВАМЕ ПОВЕЌЕ СОЦИЈАЛНИ: семејство; усогласување на работата и семејството	57
Темел 31: Семејства во криза	57
Темел 32: Семејно место за учење	58
Темел 33: Христијанска социјална семејна политика	59
Темел 34: Меѓународна мрежа – EZA	61
Темел 35: „Христијански социјално“ како бренд	63
Темел 36: Мир	65
Епилог	67
За авторот	69
Библиографија	70

ВОВЕДЕН ДЕЛ

Драги читатели,

пандемијата на Ковид-19 – како ниту еден друг настан по Втората светска војна – го преврте целиот свет наопаку, целосно ги промени нашите животи во Европа, како што повеќето од нас не би ни замислиле во научно-фантастичните сценарија.

Како европски граѓани, и покрај сите мерки за поддршка, го почувствувавме социјалното и економското влијание. Во многу случаи, преземените мерки беа критикувани како неправедни и неефикасни. Пандемијата значително влијаеше на психолошката благосостојба на сите возрасни групи. Довербата во институциите драстично опадна. Во исто време, сепак, многумина го поставија и легитимното прашање: дали пандемијата понуди можност за длабоки промени во нашиот општествен и економски систем.

Андреас Ѓецај, генерален секретар на Христијанската синдикална група (FCG) во Австриската конфедерација на синдикати (ÖGB), го согледа нашето сегашно време од перспектива на синдикалец и преку принципите на христијанската социјална доктрина во 36 „темели“ и се обиде да покаже начини на кои христијанските социјални вредности можат да обезбедат ориентација денес, за да не ја изгубиме шансата за вистинска „нова нормалност“. Од името на EZA, тој заслужува голема благодарност за ова.

Зигрид Шрамл

Генерален секретар на EZA

ПРЕДГОВОР

„Сè се поѓаволи“ (Вилијам Шекспир, „Хамлет“)

На почетокот на 21-от век, сè повеќе и повеќе луѓе низ целиот свет и во Европа се чини дека сфаќаат дека светот веќе не е како што беше во нашето детство. И што е најважно, никогаш веќе нема да биде таков! Се чини дека кризите што сè повеќе се шират веќе не се исклучоци од „нормалниот свет“, туку новото нормално.

Сè повеќе обиди се прават за да се опише нашата сегашност и, пред сè, нашата иднина: се зборува за дигиталната ера, за глобализацијата што го прави нашиот свет едно големо село и за вештачката интелигенција или виртуелната реалност... Она што останува е фактот дека со секој нов опис се предизвикува само нова конфузија.

Сепак, нашите животи продолжуваат. Иако сме на почетокот на третиот милениум, синдикатите и другите работнички организации сè уште се борат за одбрана на интересите на своите членови, се борат за правата на работниците и преговараат за социјален дијалог за да се постигне рамнотежа, поддржана од колективното договарање.

Европскиот центар за работнички прашања (EZA) секоја година спроведува бројни семинари низ цела Европа, зајакнувајќи го „социјалниот дијалог“ како основна компонента на „Европскиот столб за социјални права“, како и капацитетот на подружниците да дејствуваат. На тој начин, повеќе од 35 години се воспоставува мрежа низ цела Европа.

На сите организации членки на EZA заедничко им е што се опишуваат себеси како независни – од политичките партии – и ориентирани кон вредностите. Заедничката „основа на вредности“ на која се засноваат синдикатите и другите работнички организации како

членки на EZA, е ориентацијата кон „христијанската социјална доктрина“ – иако ова е изразено и истакнато на многу различни начини во одделни земји.

На семинарот на EZA во Шпанија во пролетта 2022 година, беше утврдено дека „христијанските социјални вредности“ звучат старомодно на два начина: како прво, меѓународната конкуренција – која сега влијае на сите нас поради глобализацијата на економијата – првенствено е насочена кон конкуренција и конкурентност. Кредото на 21-от век се чини дека е: секој што се повикува на вредностите, веќе изгубил. Како второ, синдикатите треба исклучиво да ги претставуваат интересите на своите членови, а идеологиите или религиите, како што е христијанството, се прогласени за „приватна работа“ за која нема место во современиот свет.

Многу подружници на EZA, вклучувајќи ги Krifa (Kristelig Fagbevægelse) и WOW (Светската организација на работници), се изјаснија против ваквиот поглед на светот, велејќи: „Синдикатите се мотивирани и инспирирани од нивните вредности. Тие ја формираат основната рамка на нивните структури. Имањето многу специфични вредности е мотивирачки и ги охрабрува активностите. Во последните децении, сè појасно е дека голем предизвик е синдикатите да ги прилагодат своите активности и стратегии на овие вредности.“ (Валенсија, 2022)

Оваа брошура на EZA не само што има за цел да ги опише нашите христијански социјални вредности во теорија, туку и да биде поттик за синдикалната практика во која дејствата и вредности се усогласени и се живеат вредностите! Текстот го следи методот „ГЛЕДАЊЕ – РАСУДУВАЊЕ – ДЕЈСТВУВАЊЕ“, развиен и практикуван од белгискиот свештеник од работничка класа, а подоцна и кардинал, Јозеф Кардијн, во 20. век.

Намерно се користени кратки текстови, кои како „темели“ формираат непрекината покана за подавање рака, за разбирање едниот или другиот темел како „алатка“ и да се помогне да се изгради. Отец Алоис Ридлшпергер, тогашен директор на Католичката социјална академија на Австрија, во досие на темата „Темели: социјална доктрина“ напиша: „Повеќе од кога било, станува јасно дека темелите се основа за заеднички свет – а прашањето за иднината е дали ќе биде можно да се изгради свет погоден за живот на сите луѓе“.

Дел 1: ГЛЕДАЊЕ

Следејќи ги трите чекори на Јозеф Кардијн, ГЛЕДАЊЕТО вели: На почетокот на третиот милениум, човештвото се соочува со големи предизвици. Пред „Христијанската социјална доктрина“ да даде – можеби предвремен – одговор на неодложните прашања од сегашноста и иднината, неопходно е да се погледне одблизу. Неправедните ситуации, социјалните услови и структури кои се во спротивност со цврстата волја за правда на библиската порака, треба да се донесат во свесноста. Мора да преземеме дејство таму каде што, на пример, се кршат човековото достоинство и човековите права и каде што социјалните и политичките услови го ограничуваат или дури и уништуваат човечкиот живот.

ТЕМЕЛ 1: Стара фреска

На јужниот надворешен ѕид на катедралата во Грац, главниот град на сојузната држава Штаерска во Австрија, се наоѓа „Landplagenbild“, фреска од Томас фон Филах од 1485 година, вградена во црквата. Штаерска во тоа време била во тешка состојба и затоа прикажани се три катастрофи: чумата, скакулците и турските војни. Со други зборови: чума, животна средина и војна. Под наслов „Реално, важно и минливо“, универ. проф. д-р Манфред Пришинг, социолог на Универзитетот во Грац, член на Австриската академија на науките, во март 2022 година размислуваше за оваа слика: Мисли за епидемиите, животната средина и војната!

Егзистенцијалното е исто и половина милениум подоцна: постојат три фундаментални закани за човековото постоење. Овие животни опасности малку се истиснаа од нашата свест.

Прво размислување: „Луѓето имаат тела. Тие се само уште еден вид на планетата кој се бори за опстанок. Поголемиот дел од времето, ние успешно ја поместуваме баналната физичка природа на човекот, како и на смртта; телата се само прашање на здравје и убавина, лекари и апчиња. На крајот на краиштата, ние сме општество на напредок и знаење. Продолжување на животот. ‚Human Enhancement‘. Успеси против ракот. Речиси вечен живот. Со оглед на минливоста на животот, на која Крстот од пепел треба да не потсетува на Чиста средa (почетокот на Великиот пост), не се грижиме нешто многу. Но, потоа се појавува мал вирус кој не можеме да го контролираме, но се бориме некое време со него со методи на доцниот среден век. Пред тоа, епидемиите беа далечни: на пример, еболата во Африка. Такво нешто не ни се случуваше нам. Но, ете се случи. Сè уште не сме ја поднеле опасноста од болеста. Премиот од епидемија во ендемија не значи тривијализација, туку е порака на поразот: дека се откажуваме од борбата. Во моментот, ситуацијата е релативно мирна, но може во секое време да мутира во масовен убиец. Не можеме да избегаме од еволуцијата. Повеќето луѓе беа сведоци како страдањето и смртта беа на вестите секоја вечер. Многумина се обидуваат да го заборават тоа што е можно поскоро.“

ТЕМЕЛ 2: Климатска криза и војна

Пришинг ги опишува другите две фундаментални закани за нашето постоење на следниов начин:

Второ размислување: „Животната средина е основа на постоењето. Одамна ја потиснавме баналната зависност од живеалиштето, светот и неговите ресурси изгледаа бесконечни. Иако со децении излегуваа студии во кои се пресметуваше дека недостигот од ресурси ќе се случи, ова исто така изгледаше (временски) далеку: ќе се случи некогаш таму далеку. Идни апокалипси. Но, потоа почнаа да се забележуваат работите: загревање на климата, екстремни временски

настани, загадувањето на морето – една цела палета од неповолности. Од неодамна, сите почнаа да зборуваат за одржливост. Светот брзо се одлучи да ита кон зелената доба на ветер, сонце, вода и струја. (Без рускиот гас, не ни преостанува ништо друго.) Но, реалноста е бавна. Е-автомобилите во моментов работат на дополнителна фосилна енергија; проблемот со складирањето на ветерната и сончевата енергија не е решен; бројните високонапонски линии не постојат; а глобалната потрошувачка на фосилни горива ќе се зголеми најмалку двојно во наредните децении. Тоа ќе биде вистински црн век. Но, барем напорите се во тек, и (главно) одат во вистинската насока. Само што најавата дека трансформацијата ќе стане „win-win“ ситуација за сите е нереален остаток од некои подобри времиња и детално води кон илузорни искушенија: климатската политика функционира само ако никој не е оптоварен.“

Трето размислување: „Војната е нормална. Денешна Европа е историска аномалија. Три четвртвековниот мир и просперитет (со исклучок на Балканските војни) е чуден кога станува збор за историјата, историски исклучок кој не е возможно да трае со децении. Веројатноста за војна се зголемува едноставно поради распаѓањето на империите, како што во моментов гледаме. Европа цврсто веруваше во својата реторика „никогаш повеќе“, а во исто време го прифати луксузот на фрагментација и поделба. САД станаа оштетена демократија, поткопувајќи ја позицијата на целиот Запад. Надворешната перцепција на европските држави беше сомнителна, несигурна, морализирачка, без способност за носење одлуки. И воено не донесоа ништо. Во реално-политичкиот калкулус, ова е ситуација која се искористи.“

Нормалноста на војната се врати. Војната на Путин дојде побрзо од очекуваното. Во случајот на Путин, историското гледиште и гледиштето кон моќта („империјата“), метафизиката („светоста на русите“) и логиката на разузнавањето (лаги, репресија, убиства како „инструменти“) се искомбинирани на контрадикторен начин. Западот има

проблем со таквите идеи, но демаркацијата од ваквото размислување станува полесно колку што станува појасно. Тоа не ниту размислување на „Истокот“: се восхитуваме на хероизмот на оние кои се фаќаат за оружје во својата татковина и оние кои протестираат против агресорот, знаејќи дека веднаш ќе бидат уапсени. На Запад, барем засега, наместо несогласување и двоумење, постои неочекувано единство и сила меѓу западните држави. Кризата, исто така, може да даде сила. Историска дијалектика: можеби Путин, „убиецот“, без да сака, придонесува за спасот на западниот свет.

Темел 3: Изместување на реалноста

Резимето на трите слики во фреската е како покана од проф. Пришинг да одвоиме неколку минути на размислување за вистинското, важното и минливото: „Репресијата на реалноста нè прави слаби. Арапскиот, рускиот и кинескиот свет се убедени дека Западот е декадентен. На некој начин тие се во право. Ако го отстраниме сиот културолошки-животен хаос што е налепен на поимот, декаденцијата може да значи: состојба во која сопствените животни услови веќе не се препознаваат и одржуваат како такви; и во која општествениот поредок веќе не може да мобилизира доволно отпорност за да се справи со кризите.

Во нашиот случај, тоа се реалните предизвици што ги претставуваат болестите, животната средина и војната. Лесно можеме да се дистанцираме од овие реалности: да велиме дека вирусот е завршен; да мислиме дека одржливоста е постигната; да мислиме дека тоа не е наша војна.

Тенденциите за негирање се поткрепуваат од успехите. Кога човек се навикнува на живот во просперитет и безбедност, создава чувство дека избегал од тешкотиите на животот. Се губи во неважности и ситници, се закопува во непријателски средини, се замаглуваат структу-

рите на релевантност, способноста да се прави разлика помеѓу важното и неважното. Генерализираната несигурност ја зголемува атрактивноста на затворените системи на размислување. На крајот, само догмите (и непомирливоста) се судираат едни со други. Човекот се оддалечува од реалноста.

Можеби (само) кризите можат да помогнат? Кога нормалната способност на еден систем за учење е осакатена, кризите можат да бидат последните феномени преку кои проблемите доаѓаат во перцепција, разбирање и обработка. Можеби тековно се справуваме со манифестациите на трите основни опасности што Томас фон Филах ги претставил во сликите некогаш: епидемии, животна средина и војна, со импулси кои се доволно силни за да пренесат поголема сериозност во Европа. Има елементи на надеж, соработка и подготвеност за учење во сите три области, барем во мејнстрим општеството. Постои една стара поговорка која вели дека ниту една криза не треба да остане неискористена. Некои подеми на единство и свест треба да бидат одржливи и во наредните неколку седмици и месеци.“

Доминантна тема за 2020 и 2021 година беше глобалната пандемија на корона. Следниве темели треба да помогнат да се изостри гледиштето, да се погледне што е можно подлабоко во она што пандемијата му го направи на нашето општество.

ТЕМЕЛ 4: Велигден 2.0

На почетокот на 21. век, се чинеше дека изгреа „дигиталната ера“: силите на општествено поврзување на семејствата, здруженијата, црквите и државите избледуваа, а наместо тоа роеви се роеја на интернет. Граѓаните станаа „следачи“. Потоа дојде корона! Од еднаш, се чинеше дека нашите животи ја изгубија сета важност.

Вирусната инфекција, против која немаше лек и вакцинација во пролетта 2020 година, промени сè. Како и во повеќето делови на светот, јавниот живот во Австрија беше парализиран. Претходно прометните улици и плоштади одеднаш беа празни, граѓаните чекаа во своите домови и со нетрпение ги гледаа владините прес-конференции.

Имало ли нешто слично во историјата на човештвото? Во втората книга Мојсеева, Библијата го опишува народот на Израел кој побегнал од ропството во Египет со помош на Бог, бегајќи преку морето и талкајќи низ пустината со месеци. Ништо не остана, целиот поредок мораше да се промени. Мојсеј се искачил на планината Синај. Подоцна се вратил со Десетте заповеди. А оние што чекале негодувале, оти не знаеле дали и кога ќе се врати, и го замолиле брат му Арон да направи нешто. И ги собрал обетките и ги стопил. Се родило „златното теле“!

Овој пат, го нема Мојсеј на повидок како ги држи „10-те заповеди на дигиталната ера“ во своите раце. Во исто време, гледаме како самодовербата на берзите се топи и цената на златото се зголемува низ целиот свет. Велигденските пости и Велигден беа сосема различни во 2020 година. На Пепелава среда, крстот од пепел на нашите чела нè потсетува дека сме минливи. Христијанството вели дека смртта го нема последниот збор, туку животот. Вацлав Хавел вели: „Надежта не е убедување дека нешто ќе биде добро, туку дека нешто има смисла, без разлика како ќе испадне!“ Повеќето луѓе во Австрија мораа да го слават Велигден сами – поврзани само со современите медиуми – Велигден 2.0!

ТЕМЕЛ 5: Нова нормалност

Во Австрија постои традиција на пеење песни на дијалект: „Немам поим каде сакам да одам, но ќе бидам таму за брзо“, пее австрискиот

кабаре уметник Хелмут Квалингер на дијалект во неговата улога како „Дивјак на мотоцикл“ во 1950-тите. По двете светски војни, Европа била во урнатини, Австрија била зафатена со реконструкција и кабаре сцената била во полн цут. Само во директна споредба станува јасно колку сосема поинаква беше ситуацијата во пролетта 2020 година – и колку несоодветна беше каква било „воена реторика“ и бес. Мерките преземени од страна на владата за заштита на здравјето на австриското население беа многу успешни, а за сомневачите и теоретичарите на заговор: споредувањето бројки дава сигурност!

Несомнено, последиците од полицискиот час за време на короната ја предизвикаа најголемата светска економска криза од Втората светска војна. А сега, искушението да се брза со спуштен поглед со цел што е можно побрзо да се обноват „условите пред корона“ е големо. Луѓето се суштества на навика и не е случајно што во медицината „промената на животниот стил“ се смета за најтешката терапија за еден човек да ја примени! Остроумниот виенски теолог Паул М. Цуленер го опишува европското расположение од последните децении како: „Работиме до смрт, се забавуваме до смрт, а љубовта умира сè почесто од прекумерната работа. Тоа е обид да се достигне рајот на земјата. Првата карактеристика на таквиот живот е дека животот станува сè побрз, бидејќи сакаме да уживаме во вишокот во умереност. Но, таквиот живот станува сè поисцрпувачки, понапорен, дури и преголем. Не е изненадувачки што таквиот живот го карактеризира основниот страв, дека на крајот потрагата по среќа ќе биде неуспешна.“

„Друг свет е можен“ беше слоган од пред околу 20 години, кој сега е проширен од движењето „Петоци за иднината“ да го вклучува фактот дека немаме резервна планета Б. За разлика од „дивјакот на мотоцикл“, ние прво ќе мораме да одлучиме во која насока сакаме да одиме. Шансата да се постигне „нова нормалност“ никогаш не била поголема.

ТЕМЕЛ 6: Начини за излез од кризата

Во пролетта 2020 година сè уште не беше јасно колку долго ќе трае пандемијата на корона и колку брзо медицината и истражувањата ќе можат да развијат вакцина. Уште толку посилна беше потрагата на тоа како можеме – врз основа на вредностите на „христијанската социјална доктрина“ – да се премине од криза во „нова нормалност“.

Ако се водиме од вредностите на социјалната доктрина, брзо станува јасно дека нашиот претходен „начин на живот“ нè доведе во ситуација на нерамнотежа која се заканува на целата планета. Глобализираниот пазар без правила познава само понуда и побарувачка. Ако не го скротиш, луѓето и цели општества ќе бидат под прегазени. Покрај скротувањето на пазарот преку социјални и еколошки рамки, мора да се најде и нов баланс помеѓу конкурентната економија, социјалната држава заснована на солидарност и заштитата на животната средина. Ова во суштина го адресира на нашето гледиште за човештвото и светот. Чешкиот економист и универзитетски професор, Томас Седлачек, во својата книга „Економијата на доброто и злото“ објаснува: „Сè уште не сум го пронашол она по што копнеам.“ Тој го опишува нашето општество како општество кое не само што не знае како да постигне задоволство, туку и во кое задоволството не би било особено пожелно. Ако економијата ја изгуби својата цел, за нас останува само едно нешто: раст – раст кој не знае за ништо друго освен за самиот себе, бидејќи нема цел како мерило. Таквиот раст е придружен од чувство на залудност, бесмисленост и бездомништвото. Седлачек бара не само филозофите и теолозите, туку и економистите да го преиспитаат прашањето „Што е човекот според нас?“

Начините за излез од кризата мора јасно да се оддалечат од нашиот претходен начин на живеење и водење бизнис, кој не само што влијае на поединечните луѓе, туку и масовно ја загрозува и иднината на човештвото, а тие се неразделно поврзани со прашањата за значе-

њето. Во својот контроверзен труд за кризата „Размислуваме поинаку“, австрискиот автор Рајнхард П. Грубер пишува: „Алтернативите се пред нас, никогаш зад нас!“

ТЕМЕЛ 7: Пост-фактичко доба

Некои шеги се веќе видени. Тие веќе беа кажани пред 20 или 30 години и всушност ударната поента им е веќе позната на повеќето луѓе. Ова се чини не е случајот со еден графит кој беше најден пред 30 години на сидовите на еден американски универзитет: „Јас го формирав моето мислење, поштедете ме од вашите факти!“, напишан на англиски (мислење/факти).

Одвојувањето на фактите од мислењата се чини дека е сè помалку успешно на почетокот на 21. век. Можеби и тоа е причината за жестокоста на дискусијата за пандемијата на корона. И за непомирливоста на позициите! Друг фактор е високомодерната „реторика на борбата“. Се чини дека сè помалку станува збор за разговарање, слушање на аргументите на другата страна во дијалог што се цени, па дури и учење нешто едни од други на овој начин. Наместо тоа, постои систематски обид да се девалвира, исмејува, осудува кое било друго мислење. Таквата дискусија е пречка за каква било размена на мислења. Ако не се земе предвид да се одвојат мислењата од фактите, туку се спојат заедно како во една огромна „јазична мелница“, така функцијата на разбирање и премостување што јазикот ја има кај нас луѓето се уништува. Заморно е да се испрашуваат сведоци на несреќа за текот на настаните на несреќата. Некои луѓе се убедени дека виделе црвен автомобил, а други сребрен автомобил. Други велат дека виделе син автомобил. Колку во такви случаи е корисна фотографија со која фактите, како што е бојата на автомобилот, се ставаат надвор од прашање. Дури и ако во нашето „пост-фактичко доба“ сè повеќе се мисли дека треба да се раскаже што е можно поверодостоен наратив, враќањето кон фактите е корисно. Заеднич-

кото препознавање на реалноста овозможува дијалози кои се водат со почит.

Во 1952 година, тогашниот германски канцелар Конрад Аденауер рече: „Бев подготвен – а тоа секогаш се мора – да учам од политичките противници, бидејќи секој од нас има право да стане помудар“.

ТЕМЕЛ 8: Под лупата

Исклучителната состојба на глобалната пандемија со корона се чини како лупа: јасно ги покажа силните и слабите страни. „Силно се нагласи со оваа криза колку доверба и недоверба може да има во односите, колку насилство или нежност може да има во животот во затворен простор“, пишува австрискиот филозоф Конрад Паул Лисман.

Австрискиот социолог Манфред Пришинг оди еден чекор понатаму со опишување на сегашниот потенцијал на агресија на следниов начин: „Не гнев кон ова или она – туку недиференциран гнев на сè. Поради немоќ, поради преоптовареност, поради искусувањето сопствена неефикасност и дефицитарност. Гневот се закачува на проблемите низ цела Европа и станува анти-движење: против врвот и дното, против вирусот и корпорациите, против елитата и науката, против интелектуалците и новинарите, против вистината и лошото време!“ За жал, се чини на ова расположение не имун ниту Парламентот, каде некои говори се толку полни со агресија што целокупната штета на политиката далеку ја надминува која било „мала партиско-политичка промена“.

За среќа, лупата не бира. Зголемува сè. Можеби треба да погледнеме одблизу. Сите ние – и ова се чини дека важи за целиот свет – научивме неверојатно многу за многу кратко време. Не само индивидуални термини, како што се „полициски час“ и „пандемија“, туку и

развој на вакцинација и дејствување во дигиталниот свет. Сите ние ќе имаме корист од тоа во иднина. Кризата беше причина да се размислува за многу работи. Ќе продолжат да се развиваат нови форми на работни места, на пример, мобилна работа. Како христијански социјални синдикалисти, ние ќе играме активна улога во обликувањето на овие области. Па така, првите законски прописи за работа од дома во Австрија и во другите земји веќе успеаја. Да ја земеме првата година по избувнувањето на пандемијата како можност да гледаме кон иднината со доверба. Гневот и стравот никогаш не биле добри советници, туку застанувањето заедно во солидарност!

ТЕМЕЛ 9: Одржливо

Мерките против корона ја одредија цела Европа. Се пожесток е спорот за она што е поважно: личната слобода на поединецот или соживотот на функционирачкото општество?

Во интервју за „Kepler Tribune“, издание на Универзитетот во Линц, германскиот историчар и филозоф Филип Блом вели: „Еднаш зборував пред група многу богати Швајцарци, сите покровители на Швајцарскиот национален музеј. Ги прашав кој од нив верува дека овој економски систем, каков што е сега, може да постои и по 50 години. Никој од нив не кажа ништо.“ Затоа, тој повикува на создавање општество кое е соодветно за иднината. Тој ја опишува сегашноста на следниов начин: „Живееме во залудни општества, нешто како голема стоквна куќа среде распродажба. Сите знаат дека продавницата е банкротирани, но земаме што можеме со нас. Општеството без веродостојна надеж, без слика за иднината, се распаѓа одвнатре.“ Коронавирусот предизвика само краток блесок на солидарност во првите неколку седмици. По една година, неологизмот „уморни“ ја опишува мешавината на замор и гнев. Германскиот социолог Фердинанд Тенис ова сценарио го нарекува напредок на „бедните егоисти“. Луѓето, вели тој, се претежно ориентирани кон сопствената

корист и потрошувачка, поради што тие бараат секакви начини да ја оправдаат својата неодговорност. Германската новинарка и публицистка Катрин Калвајт пишува: „Ако негативите на коронавирусот самобендисано шетаат по улиците, ги поттикнуваат десничарските радикали, ги загрозуваат странците, создаваат кластери – и, се разбира, потоа се лечат во болниците на сметка на општата јавност, тогаш доброволната посветеност е доволна, а добрата волја не.“ Секој синдикат сака да помогне во градењето на одржливо општество. Партнерството и дијалогот се неопходни темели. Бидејќи не сакаме општество на егоисти, социјалната кохезија на христијанските социјални униии е клучот за идната одржливост!

ТЕМЕЛ 10: Клаудија

„Доволно е. Доста ми е. Од вас и од вашиот страв и од почитувањето авторитети, од поткажувачите и од зборовите: ‘Јас ги штитам другите’ (о, колку сум голем...). Не. Имам одговорност, да, но само кон себе (и секако кон малолетните деца), кон моите чувства, моите мисли, моите зборови и моите постапки. Кон моето гледиште И кон моето ПОСТОЕЊЕ. Доста е.“ Ова се зборови на еден член на хор кој, како и многу групи за време на пандемијата, се борел да најде начини на заедничка интеракција. Во групата WhatsApp на хорот следувала пораката: Клаудија ја напушти групата.

Исто како да е член на хорот, германскиот филозоф Ричард Давид Прехт, во својата книга „За должноста“, размислува колку се различни чувството на должност и одговорност кај луѓето и колкава голема двосмисленост постои кај многумина: Како луѓето се гледаат себеси како граѓани? На што мислат дека имаат право и што сметаат дека е нивната граѓанска должност? И што ни кажува кризата за состојбата на општеството во овој поглед? Зборот „должност“, според старото германско и средновисоко потекло, значи грижа и заштита, учество и служба во заедницата, означува високо добро на опште-

ството. Како што рекол Фридрих Ниче, должноста е „право на другите кон нас“. Да се има должност и да се биде обврзан кон другите не е реликвија од предмодерната ера. Што се однесува на поврзано-ста со должноста, кризата со корона се чини како една лупа. Вратено на биолошката ранливост и медицинскиот контекст на судбината, нашето однесување станува егзистенцијално. Секој став што го за-земаме во справувањето со вирусот веќе не е чисто приватна ра-бота. Тоа е дел не само од етиката на животот, туку и од заедничкиот живот – и во овој поглед, прашање на должност и обврска. Како мо-жеме да го зајакнеме нашето чувство за должност и одговорност? Тоа е она што на нашата демократија очајно ѝ треба.

Возбудливи прашања, дури и за оние кои се „одвојуваат“ и бунтуваат против државните мерки за заштита на здравјето на сите граѓани. Но, дали Клаудиите од овој свет ќе го читаат Прехт?

ТЕМЕЛ 11: Поделено општество

Со „соопштението за задолжителна вакцинација“, австриската влада се чини дека ја помести рововската битка уште подалеку. Непомир-ливоста на гледиштата и поларизираната поделба на општеството, која сече низ семејствата и круговите на пријатели, имаше ефект, според насловите во вестите, на „жестокa верска војна“ помеѓу вак-цинираните и невакцинираните.

„Само затоа што демократски избраната влада презема мерки кои не се соодветни за некои, не значи дека е диктатура!“, се наведува, меѓу другото. Паул М. Цулелнер пишува: „Повторно, оние кои се за-грижени за слободата се соочуваат со оние кои се загрижени за прав-дата. Солидарноста со оние кои се борат за своите животи во одделите за интензивна нега е соочена со оние кои не сакаат да се откажат од слободата на животот, работата и образованието. Еконо-мијата се потпира на екологијата, вистината на фалсификатите.“ Не-

помирливоста на гледиштата и меѓусебното сомневање и обвинување за ситуацијата многу брзо води кон насилство – вербално или физичко – или до прекин на контактот. Така ја уништуваме нашата егзистенција. Во овој поглед, пандемијата на корона е многу повеќе од здравствена криза. Тоа е егзистенцијална криза и закана за нашиот соживот. Како христијански социјални синдикалисти, ние можеме да придонесеме со нашето синдикално преговарачко искуство. На секој дијалог му е потребна рамноправност и меѓусебно почитување. А не „уништување“ на другите. Кога ќе ги тргнеме емоциите, заедно можеме да ги ставиме фактите надвор од спорот. Австрискиот психијатар Хајди Кастнер вели: „Секој има право на свое мислење. Но, нема право на факти!“ Компромисот не е пораз, туку докажано решение.

За да го направиме ова, сепак мора да бидеме подготвени да го промениме мислењето или, како што вели австрискиот кабаре уметник Клаус Екел: „Мора да ви биде дозволено да го промените мислењето! Повеќето луѓе се изненадуваат кога не се повторуваат грешките од минатото. Но, јас повеќе би сакал да бидам лабилен истражувач, отколку стабилна будала.“

ТЕМЕЛ 12: Дете Исус

“Gloria in excelsis Deo!” извикува ангелот со раѓањето на Исус, чие раѓање се слави 2.000 години како Божиќ низ целиот свет. Дали оваа мисла е валидна и денес?

Во една книга, германскиот културен научник и публицист Петер Слотердијк сака да го „натера небото да проговори“ од гледна точка на критички филозоф. Тој ја опишува сегашната конфузија на религиите во современоста. Во средината на 19. век, портата за разбирање на сегашноста се отвори кога се појавија два мотиви: религиозниот самрак и пост-револуционерниот самрак на социјал-

ната кохезија. Иако христијанството беше формирачки дел од европската култура сè до просветителството, за првпат во сегашноста се чини како да е денационализирано и деполитизирано, т.е. слободно. „Сигурен знак за младата слобода на религијата е нејзината изненадувачка, возбудлива, скандалозна бескорисност; таа е излишна како музиката; но, без музика, животот би бил грешка“, пишува Слотердијк. Секој човек лично одлучува за себе дали ќе ги доживее своите приближно 30.000 денови на планетата Земја само случајно и потоа ќе исчезне во ништо или ќе биде безбеден во Божјите раце. Се чини дека пандемијата на корона откри и колку се распаша солидарноста која ги разбираше 10-те заповеди на јудео-христијанската традиција како основа на европската култура. Но: „Никој не може да се спаси сам!“, рече папата Фрањо. Затоа, не треба само да прашаеме „кое или што е релевантно за системот, туку и што е релевантно за луѓето, животот и постоењето“, како што објаснува Паул М. Цуленер на предавањето на иницијалниот семинар на EZA во 2021 година во Виена.

Иако еврокомесарката Хелена Дали предложи да викаме „празнично време“ наместо „Божикно време“, ние како христијански социјални синдикалисти сакаме да го користиме Божик како можност да придонесеме за нашите вредности. Иако пандемијата на корона ја втурна Европа во тешки турбуленции, сакаме да се радуваме на следната година полна со надеж и доверба. Нека повикот на ангелите не придружува: „Слава на бога и мир за луѓето на земјата!“

Дел 2: РАСУДУВАЊЕ

Следејќи го пристапот од три чекори на Јозеф Кардијн, РАСУДУВАЊЕТО значи: не може да е доволно за христијанските социјални синдикалисти и претставници на работниците едноставно да ја обвинуваат и толкуваат мизерната ситуација на сиромашните и обесправените. Тие, исто така, имаат задача да формираат расудување за преовладувачката неправда. Во германскиот јазик има една изрека: „Сета теорија е сива! Но, може да се додаде: „Практиката без теорија е уште посива!“ Затоа ни е потребна цврста волја. По првиот дел, во кој се опишани некои од предизвиците на 21. век и бара од нас да погледнеме одблизу, вториот дел се занимава со ориентации, како од компас или светилник. Црквите веќе немаат монопол кога станува збор за вредностите и моралот, но во време кога речиси сè се движи, компасот и светилникот можат да бидат многу корисни, а понекогаш и животоспасувачки објекти. Следниве темели ги опишуваат седумте ориентации на „христијанската социјална доктрина“ низ глобалната пандемија на корона, како „патоказ за социјална доктрина“.

ТЕМЕЛ 13:

Што подразбираме под „Христијанска социјална доктрина“?

Борбата за достоинство и слобода на човекот е проткаена низ светската историја. Таа е во срцето на работничката борба за слобода на почетокот на индустриската револуција. Дури и во 21. век, во постиндустриското општество, против заканата од сеопфатна економизација на сите области на животот, мора да се кажува постојано: „Ние сме луѓе со неутуѓиви права, а не произволно расположлив човечки капитал! За христијанските социјални синдикалисти, христијанската

социјална доктрина претставува цврста основа на вредностите. Според врвниот принцип на христијанската социјална доктрина, „човекот мора да биде носител, творец и цел на сите општествени институции“. Следниве седум принципи на социјалната доктрина формираат јасен компас за нашата синдикална работа денес и за идниот свет во транзиција:

- **ЛУЃЕТО КАКО ПРИОРИТЕТ:** свет во кој секое човечко суштество со лично достоинство и неотуѓиви права се смета за „целосно уметничко дело“.
- **ОПШТО ДОБРО:** општество кое се темели на општото добро и им овозможува на сите да ја остварат својата човечност.
- **ОПШТА ЦЕЛ НА ДОБРАТА:** потрага по најправедна можна распределба, бидејќи земјата е тука за сите луѓе.
- **СУПСИДИЈАРНОСТ:** повеќе супсидијарно зајакнување на малите единици, како што се семејствата и заедниците и помалку централизам.
- **УЧЕСТВО И ДЕМОКРАТИЈА:** цутење на демократијата во која граѓаните активно учествуваат.
- **СОЛИДАРНОСТ:** жива солидарност во која луѓето се залагаат едни за други со „взаемна одговорност“.
- **ОДРЖЛИВОСТ:** цивилизација на одржливоста, со рамнотежа помеѓу економската конкуренција, социјалната заштита и зачувувањето на егзистенцијата.

Христијанско-социјалните синдикалисти сакаат луѓето да не бидат сведени на работна сила или да бидат гледани само како работни потрошувачи. Наспроти идејата за „диктатура на пролетаријатот“, чо-

вечкото достоинство го ставаме во преден план во нашиот светоглед. Нашите христијански социјални вредности се најдобрата основа за фер синдикална политика.

ТЕМЕЛ 14: „Социјалното прашање“

Христијанството е незамисливо без милосрдие. На пример, од неговото основање, многу христијански верски заедници се посветиле на посебна поддршка на сиромашните, слабите и болните. Многу болници, училишта и особено „манастирската супа“ со векови биле израз на општествената посветеност на христијанските цркви. Кога, со пресвртите на индустриската револуција, многу работници во фабриките станаа најважното општествено прашање, папата Лав XIII ја објави првата општествена енциклика „Rerum Novarum“ во мај 1891 година. Така, тогаш основаната христијанска социјална доктрина до денешен ден ја формира основата на вредностите за христијанските социјални синдикати и работнички организации.

Во 19. век, со пронаоѓањето на парната машина и првите фабрики, започна „1. индустриска револуција“. Драматичната промена од селско-занаемско општество во индустриско општество донесе милиони осиромашени и експлоатирани фабрички работници и создаде дисторзии и неправди. Така, гладот, сиромаштијата и експлоатацијата на работниците станаа најважното „општествено прашање“ на кое имаше различни одговори:

- Следејќи ги идеите на Карл Маркс, класната борба се чинеше како најважен метод за борба против преовладувачката неправда. Целта на социјализмот беше да се спречи понатамошна експлоатација преку револуции и да се бориме за повеќе правда.

- Либерализам: либералниот одговор на предизвикот на социјалната мизерија беше да се нагласи „слободата на поединецот“ и да не се толерира какво било мешање во економските или социјалните работи. Според Адам Смит, „невидливата рака“ ќе го регулира пазарот.
- Христијанско-социјален одговор: христијанско-социјалниот одговор може да се најде во првата социјална енциклика „Rerum Novarum“, 1891 година. Додека социјализмот сакаше да доминира во сè на револуционерен начин, а либерализмот сакаше да „остави сè да тече“, христијанската социјална доктрина сака да ја надмине социјалната нерамнотежа со помош на обврзувачки вредности.

Како христијански социјални синдикати, ние обликуваме политика ориентирана кон вредности. Ние градиме општество врз солидарност и се залагаме за партнерство и дијалог!

ТЕМЕЛ 15: Дијалог

Претпочитаниот метод – иако не и единствениот – на нашата работа е „социјалниот дијалог“. Ова сега е вградено во договорите на ЕУ и уште еднаш е нагласено во „Европскиот столб за социјални права“. За жал, во пролетта 2022 година, моравме уште еднаш експлицитно да споменеме основен предуслов за секој дијалог: мир!

Ја осудуваме секоја војна на најсилен можен начин. Воените демонстрации на моќ и употребата на вооружена сила доведуваат до смрт и мизерија. Само заедно можеме да ги решиме денешните глобални проблеми. Ова бара европска и глобална соработка меѓу народите во сите области на кризата. Војната не е решение!

Со цел да се спротивставиме на трендот кон демаркација, мораме да негуваме дијалог. Тука се вклучени правила кои се накратко споменати:

- Подготвеност за разговор: кога луѓето разговараат едни со други, тоа е живот. Оние кои не го бараат, па дури и одбиваат разговорот, бегаат од дијалогот и придонесуваат за ескалација на конфликтот.
- Гледајќи ги тешкотиите на перцепцијата: ако две лица – или две преговарачки страни – ја гледаат истата работа, тоа не мора да значи дека гледаат исто. Таа иста работа може да се сфаќа сосема поинаку или едноставно погрешно.
- Дијалогот како соодветна алатка: во конфликтите се изразуваат различни интереси и мислења. Се работи за начинот на кој се водат конфликтите.
- Дијалогот открива нешто: секогаш станува збор за средба на ниво на очи и прифаќање различни гледни точки.
- Дијалогот вклучува помирување: речиси заборавен термин кој е повеќе од компромис или усогласување на интересите. И не се работи за преземање на мислењето на другиот. Наместо тоа, станува збор за живеење и оставање да се живее.

Целата христијанска социјална доктрина не би можела да се спроведе ако не тргнуваме од човекот. Ако не го нагласуваме неутуѓивото достоинство и не се спротивставуваме на поимот „човечки капитал“. Не е доволно само да се потсетуваме дека треба да се гледаме во очи кога водиме дијалог, дека треба да се сфаќаме сериозно и дека не треба само да бараме ненасилен начин за решавање на конфликтите, туку треба и постојано да го практикуваме тоа. Така, се разбира,

„социјалниот дијалог“ не е единствената – туку претпочитаната – алатка на христијанската социјална доктрина.

ТЕМЕЛ 16: ПАТОКАЗ ЗА СОЦИЈАЛНАТА ДОКТРИНА – ВОВЕД

Пролетта 2020 година ќе добие посебно место во историските книги, тоа е сигурно. Коронавирусот, за кој немаше лек и вакцини веднаш по појавата, го парализираше јавниот живот во големи делови од светот. Илјадници луѓе починаа во одделни европски земји. На пример, австриската сојузна влада реагираше со „полициски час“ во пролетта 2020 година и бидејќи населението – со примерно вклучување на социјалните партнери – ги поддржа сите затворања и мерки, можеше да се случи полошо. Но, со седмици, бизнисите мируваа, не се учеше во училиштата, а луѓето страдаа од ограничување на слободата на движење и имаа забрани за дружење. Во Австрија, со околу 8,9 милиони жители, повеќе од еден милион луѓе беа на краткотрајна работа и околу 600.000 беа невработени. Со ретка едногласност, сите економски истражувачи се согласија дека тоа е најголемата криза од 2. светска војна. Па така, најжестоката желба како резултат на тоа беше: „враќање“ назад со висока брзина, во која економијата се опоравува, студентите го надоместуваат пропуштениот материјал и каде што сè се враќа во нормала!

Но, почекајте! Дали навистина го сакаме тоа? Брз и гласен живот? Или поточно: сè побрзо, сè погласно? И со тоа да се вратиме на она што досега го нарекувавме „нормално“? Или, дали да ризикуваме да почнеме со „патоказ“ кој нè повикува да размислиме: ајде да откриеме добри работи кои ќе издржат и во тешки времиња. И во исто време работи кои досега изгледаа неопходни и воопшто не недоста-суваа.

Во Венеција, за време на првиот полициски час во 2020 година, рибите повторно запливаа во каналите, а на Босфорот, наместо танкер за нафта, беа видени делфини; синото небо не беше ишарано од ниту еден авион – сè тоа беа индикации за можни промени. Значи, ако не сакаме „автоматски“ да се вратиме на старите шеми, ќе треба заедно да размислиме „Што е подобро!“, како што вели насловот на една песна од четворицата пејачи на германската акапела група Maybeor. Ако размислиме за суштината, тогаш вредностите кои ние како христијански социјални синдикалисти ги црпиме од „христијанската социјална доктрина“ можат да бидат корисни на патот кон „новата нормалност“: вредности кои навистина се важни!

ТЕМЕЛ 17: ЛУЃЕТО КАКО ПРИОРИТЕТ

Свет во кој секое човечко суштество со лично достоинство и неутуѓиви права се смета за „целосно уметничко дело“.

Пред околу 100 години, Јозеф Кардијн започнал со движењето „Христијанска работничка младина (САЈ)“ да ги охрабрува чираците и работниците во фабриките повикувајќи ги: „Секој млад работник вреди повеќе од целото злато на земјата!“ За жал, европската историја забележа две ужасни светски војни во минатиот век, а потоа и поделба на континентот со „Железната завеса“, која падна дури во 1989 година. Ова ја подели Европа на луѓе кои имаа доволно среќа да живеат во слободниот Запад и луѓе во „Источниот блок“, на кои комунистичките диктатури со децении им ги одземаа нивните животни шанси. Меѓутоа, по падот на Берлинскиот ѕид, сè повеќе гласови се појавуваат кои тврдат дека без „вистински постоечки социјализам“, форма на капитализам насочена само кон максимизирање на профитот би преовладувала низ целиот свет, а со тоа и во Европа. Но, видете: со корона вирусот дојде нешто сосема поинаку! Многу влади во ЕУ го вклучија црвеното светло на националните

буџети на програмите за штедење што преовладуваа дотогаш, давајќи им на луѓето „приоритет“!

Се разбира, ова не значи поништување на правилата на економијата бидејќи и во иднина ќе ни требаат урамнотезени буџети и уредни јавни финансии, но кога министрите за финансии во ЕУ буквално велат „Чини колку што сака“ бидејќи здравјето на луѓето и животот имаат приоритет, тогаш оваа прва фаза на социјалната доктрина не само што е постигната, туку и имплементирана. А оние кои почнуваат да ги критикуваат трошоците што ги предизвикува овој конзистентен став, нека знаат: постојат области кои не смееме да ги подложиме на сеприсутната пресметка на трошоците и придобивките на економијата, кои мораме да ги држиме надвор од оваа „пресметка“.

Блескав пример е денот недела, кој седмично нè потсетува дека е недозволливо прашањето колку чини да не се работи во еден ден. Ако можеме да ја спасиме неделата во „новото нормално“, како ден кој се залага за различни вредности од оние кои се менуваат паушално, тогаш сме постигнале нешто одлучно за човекот како „целосно уметничко дело“!

ТЕМЕЛ 18: Општото добро

Општество кое се темели на општото добро и им овозможува на сите да ја остварат својата човечност.

„Не прашувајте што вашата земја може да направи за вас – прашајте што вие можете да направите за вашата земја“, гласи често цитираната реченица од инаугуративниот говор на американскиот претседател Џон Ф. Кенеди во 1961 година. Ненадејно бевме фрлени во полето на тензија помеѓу перцепцијата на личните слободи и на-

шите сопствени интереси и тие на нашите сограѓани и целата земја од страна на кризата со корона. Се разбира, достоинството, единството и еднаквоста на сите човечки суштества го вклучуваат и нивното здравје. Во земјите на ЕУ, одлучивме привремено да се откажеме од личните слободи за да го заштитиме здравјето, особено на оние луѓе кои би биле особено загрозени од вирусна инфекција поради нивните претходно постоечки состојби или нивната старост. Многу влади во пролетта 2020 година тргнаа по тој пат, а населението го поддржа во голема мера и на тој начин ја презеде одговорноста за општото добро. Ова е уште позабележително бидејќи на почетокот на 21. век и „дигиталната ера“ во многу земји постои ризик од губење на референците за значењето и реалноста. Дигитализацијата се чинеше дека зајакнува животен стил кој, поради мрзливост, индиферентност и безгрижност, веќе не сакаше да прифати одговорност. Но, соочени со глобалните предизвици, како што се глобализацијата, дигитализацијата, климатските промени и демографските промени, стана јасно дека копчето со ознака „Кликни тука за да го спасиш светот!“ нема да биде доволно. Кризата нè потсети дека преземањето одговорност е непријатно и често изгледа ризично да ја напуштиме нашата „зона на удобност“.

Коронавирусот брзо се прошири низ целиот свет со молњевита брзина; но мора да се мисли и да се шири и општото добро и мора да се трага по форма на хумана глобализација. Со цел да се создаде универзално општо добро, почитувајќи ги и земајќи ги предвид историските и културните карактеристики на секоја земја, „новото нормално“ ќе бара повисок степен на меѓународен поредок и постабилни односи меѓу државите. Основната идеја би можела да биде уште една реченица од инаугуративниот говор на Кенеди: „Ако слободното општество не може да им помогне на многуте кои се сиромашни, не може да ги спаси малкуте кои се богати“.

ТЕМЕЛ 19: ПРАВИЧНА РАСПРЕДЕЛБА

Потрага по најправична можна распределба, бидејќи земјата е таму за сите луѓе.

Махатма Ганди еднаш рекол: „Светот има доволно за сечии потреби, но не и за сечија алчност“. Всушност, „општото определување на богатствата“ на Земјата е познато како карактеристичен принцип на социјалната доктрина. Секое човечко суштество мора да има можност да ги користи добрата потребни за неговиот развој. Примери се природната и човечката средина, водата за пиење, чистиот воздух, но и пристапот до информации, знаење и образование.

На најмалку две нивоа, ние ја жртвувавме правичната распределба на стоките во Европа за време на короната во корист на стравот и алчноста: преку „трупањето производи“ на голем број од граѓаните и „забраните за извоз“ на поединечните влади. Оние држави, како Франција и Германија, кои воведоа забрана за извоз на медицински производи (заштитни одела, маски итн.), мора да одговорат на прашањето како тоа би можело да биде оправдано. Дали германското здравје и германскиот живот на почетокот на 21. век и тие на земјите-членки на ЕУ навистина треба да бидат повеќе достоинствени за заштита од здравјето и животот на луѓето од другите земји, т.е. полскиот, чешкиот или австрискиот живот? И, кога ќе помислиме на празните полици, испразнети поради стравот и алчноста, и како конзервираната храна, брашното и тоалетната хартија беа изнакупени со пренатрупани колички за пазарење, останува само срамот на ова демаскирачко однесување.

Социјалната доктрина нè повикува на спротивното, да не ги забораваме нашите ближни – а особено сиромашните. Папата Григориј Велики напишал: „Ако им го дадеме на сиромашните она што им е потребно, им го враќаме она што е нивно и не го даваме она што е наше. Поголема е веројатноста да платиме за она што и го должиме

на правдата, отколку да извршиме дело на милост.“ Дури и во најголемата криза, стравот не е добар советник. За „новата нормала“, треба да практикуваме однесување кое се потпира на взаемна доверба. Тоа значи дека мора да се почитуваат склучените договори, да се потпреме еден на друг и да не ги губиме од вид најсиромашните. Австрискиот епископ, кој почина во мај 2020 година, даде пример. Јохан Вебер од епархијата Грац-Шекау со последната реченицата од својата проповед вели: „Довербата е потрајна од стравот!“

ТЕМЕЛ 20: СУПСИДИЈАРНОСТ

Повеќе супсидијарно зајакнување на малите единици, како што се семејствата и заедниците и помалку централизам.

Колку и да звучи зборот „супсидијарност“ обемен и странски, тој е многу прониклив. „Корисната помош“ (добиена од латинскиот „subsidium“ – помош) е помош за самопомош и секогаш има две страни: од една страна, сè што помалите единици, како што се семејствата и самите заедници, го постигнуваат самите, не смее да им се одзема. Од друга страна, задача и должност на поголемите единици, како што се државите или ЕУ, е да обезбедат помош таму каде што „малите“ се преоптоварени. Ова е суштински балансирачки чин за нашиот општествен поредок. Општествен поредок кој мора постојано да се бори против опасноста од прекумерен централизам и во исто време не смее да ја одбие неопходната помош.

Во пролетта 2020 година, двете страни се покажа во кризата со корона: во многу семејства, се покажаа квалитети кои речиси беа заборавени. Со сила и креативност, секој ден сè повеќе го иновиравме „домашното школување“ за децата, честопати придружено од префрлање на канцелариската работа дома и од справување со сите домашни обврски. Соседите исто така се зближија, ја презедоа

одговорноста едни за други и многу повеќе се грижеа за другите луѓе кои се сами и осамени. Колку и да беа изненадувачки и позитивни овие однесувања, во исто време кризата безмилосно ги разоткри слабостите на ЕУ. Ширењето на вирусот не се рашири како косачка низ Европа, но масовно влијаеше на поединечни региони – со илјадници смртни случаи – а другите ги допра само малку. Во тој поглед, неопходно беше итно „распоредување на спасувачките служби“, каде што лекарите, медицинските сестри и медицинските стоки ќе пристигнуваат во „жариштата“ од помалку погодените региони со цел заеднички да се совлада кризата. Наместо тоа, се чинеше како сите земји-членки на ЕУ да го отстранија зборот „унија“ од нивната свест и си спроведоа свои програми во рамките на своите национални граници.

Очигледно е што треба да направиме поинаку и подобро од овие искуства во „новата нормала“: нашите соседи ќе бидат осамени и по короната, на нашите вредни семејства ќе им треба љубов за живот, а на ЕУ ќе ѝ треба реформа!

ТЕМЕЛ 21: Жива демократија

Цутење на демократијата во која граѓаните активно учествуваат.

„Посебна грижа за нас е европската димензија на поврзаност. Наместо да прославиме 25 години членство во ЕУ, а со тоа и поголема слобода на слобода на движење во Шенген зоната, видовме затворени граници. Борбата против пандемијата уште еднаш покажа колку е важна нашата заедничка Европа и колку е кривка“, напишаа австриските епископи во својот пастирски збор за „духовно обновена нормалност“ во летото 2020 година. Демократијата стои и паѓа со активната коодговорност на граѓаните, како поединци, но и како општествени групи, како што се политичките партии. Затоа демократ-

ското подигање на свеста е една од главните грижи на самоодговорното, слободното општество, а особено на христијанското социјално синдикално движење. Кризата со короната извади на виделина колку е неodrжливо „заедничкото“ во ЕУ, кое очигледно не може без склучување договори, бидејќи – речиси рефлексно – границите на националните држави беа кренати веднаш.

Ова е уште позачудувачко бидејќи националните држави сè повеќе се доведуваат во прашање на почетокот на 21. век: од една страна, бидејќи глобалните предизвици, како што е климатската криза, не можат да се совладаат поединечно од националните држави, туку за нив се потребни континентални, ако не и глобални решенија, а од друга страна, бидејќи дигиталните „платформи“ – кои исто така функционираат низ целиот свет - ги претвораат постојните граѓани во корисници и „следачи“ со помош на нови зависимости, кои, како што пишува германскиот филозоф Кристоф Тирке, се „дигитални следачи на патот кон ново глобално племенско општество“. Бројни теории на заговор исто така брзо се шират низ интернетот.

Задачата за зајакнување на демократијата во ЕУ е сè уште активна 75 години по крајот на 2. светска војна, а поранешниот австриски канцелар д-р Волфганг Шисел бара: „Мора да размислуваме за Европа во поголеми размери!“ Ако сакаме демократијата да процвета во „нова нормала“, тогаш не смееме да дозволиме ЕУ да се дегенерира во проект на комесарите, туку мора да се вклучиме како активни граѓани во страсна соработка против националистичката малодржавност. Не станува збор за повеќе или помалку ЕУ, туку за подобра ЕУ!

ТЕМЕЛ 22: Солидарност

Жива солидарност во која луѓето се залагаат едни за други со „взаемна одговорност“.

Паул М. Цуленер на големиот собир, „Weizer Pentecostal Vision“ во јуни 2020 година, брзо рече „Пред вирусот, сите се исти!“ и понатаму продолжи: „Пред вирусот, сите се исти. Но, вирусот не ги погодува сите на ист начин!“ Ги погодува црниците во САД повеќе од белците. Богатата Европа може да си помогне многу подобро од економски проблематичниот Еквадор. Севернокорејскиот диктатор Ким Џонг-ун може да се качи на својот приватен луксузен воз и да се засолни во заштитено приморско одморалиште. Но, луѓето во бегалските кампови ги немаат овие можности. Коронавирусот ги открива преовладувачките неправди во овој „еден свет“.

Тука е потребна солидарноста, како личен став со универзален дострел и во исто време како структурен принцип на општеството, во кој луѓето се залагаат едни за други во „взаемна одговорност“. Солидарност која поттикнува да се застане во одбрана на оние кои вирусот ги напаѓа повеќе од другите. Со оглед на тоа дека одамна сите сме соседи благодарение на глобализацијата, без да мора да се запознаеме едни со други и да преземаме одговорност едни за други, ова разбирање на солидарноста не е социо-романтична опција, туку алтернативна стратегија за преживување. Или треба глобалната мрежа навистина да биде сведена на „Youtube и Youporn“?

Солидарноста подразбира силен интерес и посветеност кон животот и благосостојбата на другите. Правдата е таа која создава мир. Во Псалм 85 се пишува: „Правдата и мирот се бакнуваат“. Така е и за нас и за сите политичари: наместо постојано да се повикуваме на солидарност во „неделните говори“, мора да преземеме многу конкретни чекори за да обезбедиме повеќе правда – само на тој начин солидарноста може да расте. Во „новото нормално“, мораме да ја оставиме заразата со коронавирус зад нас за да бидеме заразени со „пандемија на солидарност“, како што бара Паул М. Цуленер. Ова не значи чувство на нејасно сочувство или површна емоција над многуте страдања, туку цврста и постојана определба, став. Поранешниот австриски политичар Матијас Штролц напишал: „Последната

слобода што секогаш ја имаме е односот што го заемаме кон околностите“.

ТЕМЕЛ 23: ОДРЖЛИВОСТ

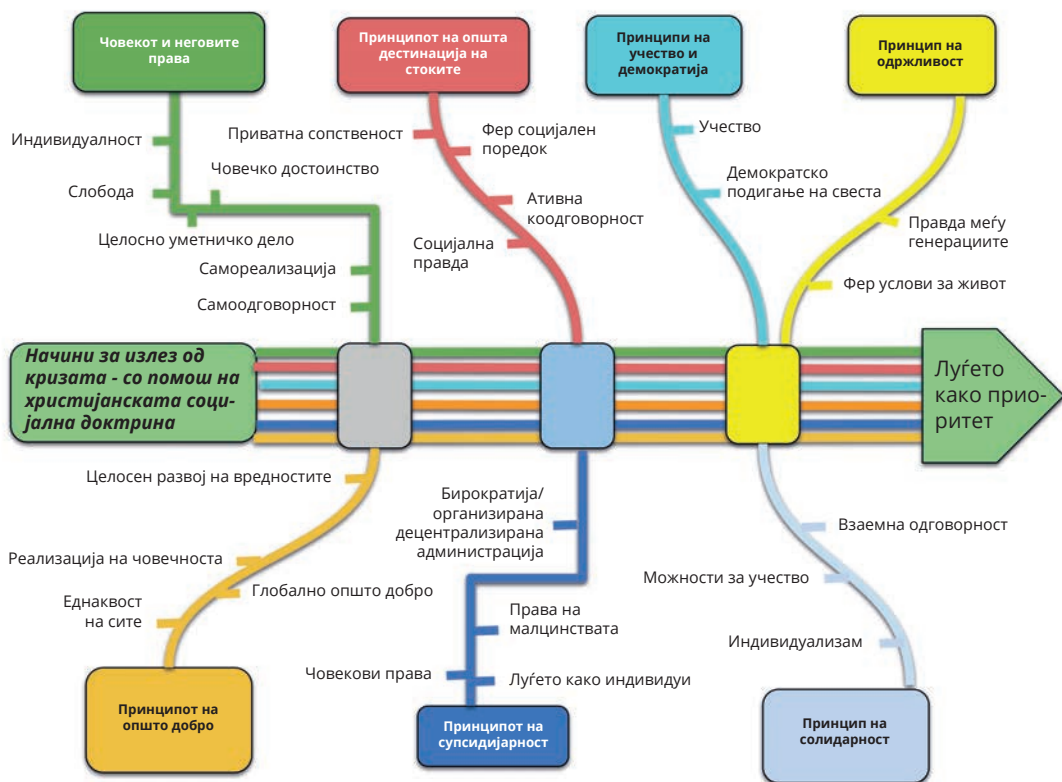
Цивилизација на одржливоста, во рамнотежа помеѓу економската конкуренција, социјалната заштита и зачувувањето на егзистенцијата.

„Еколошкото преобратување кое е потребно за да се создаде динамика на одржлива промена е исто така и преобратување на заедниците“, пишува папата Фрањо во енцикликата *Laudato Si*. Дури и пред глобалната криза со корона да нè принуди сите нас да „земеме здив“, благодарение на движењето „Петоци за иднината“ основано од Грета Тунберг, мртвите реки, исечените амазонски шуми, катастрофалното загадување на светските океани, топењето на половите, бурите и поплавите и сите други климатски катастрофи беа доведени во центарот на вниманието.

Очигледно, човештвото се соочува со најголемиот предизвик во генерациите во однос на климатската криза. Нашето живеалиште, нашиот „заеднички дом“, како што го нарекува папата Фрањо, нашата биосфера, е на работ на колапс. Ако работите продолжат како што беа, тогаш нашата планета нема да продолжи уште долго, тогаш немаме иднина. Во една книга за последиците од кризата со корона, тројцата лекари – Рудолф Ликар, Георг Пинтер и Херберт Јаниг – од Корушка, регион во јужна Австрија, ја опишаа крстосницата на патот на кој стоиме на следниов начин: „Луѓето може да одредат дали го заслужиле овој свет и да се вратат, или да се простат од оваа планета со гигантска воздишка на збогум, за да можат протозоите да започнат одново отпочеток; со големиот експеримент, животот.“ Ако иднината на човештвото е навистина масовно загрознена од нашиот начин на живот и економија, тогаш воведот во општественото

знаење за животот, социјализацијата, не значи инкарнација за поединецот и иднина за општеството, туку токму спротивното. Во поглед на акутната состојба на човечкото општество, Паул М. Цуленер еднаш формулирал: „Предизвик е да се отвори пристап до нови животни модели. Со надеж дека општеството ќе се промени на таков начин што повторно ќе има иднина.

Во „новото нормално“, мораме да се движиме кон глобална „еко-социјална пазарна економија“ која бара и наоѓа нова рамнотежа помеѓу фер конкуренцијата – во секоја пазарна економија – фер регулаторната рамка во социјалната држава и витална заштита на животната средина. Само на тој начин ќе преминеме од „цивилизација на грабеж“ во „цивилизација на одржливост“!



ТЕМЕЛ 24: ПАТОКАЗ НА СОЦИЈАЛНАТА ДОКТРИНА – ЗАКЛУЧОК

Вредностите на „Христијанската социјална доктрина“ нè повикаа да размислуваме во пролетта 2020 година. Дури и ако се чувствуваме дека сме заглавени во системот на пазарот, можеби ќе се запрашаме каде сакаме да одиме со нашите срца и мозоци. Социјалната доктрина нуди вредни насоки за „новата нормала“ – за периодот за време и по справувањето со кризи.

ЛУЃЕТО КАКО ПРИОРИТЕТ: мораме да ги заштитиме областите што не смеаме да ги земеме предвид при пресметката на трошоците и придобивките на економијата, бидејќи станува збор за човечко достоинство. Пример за ова е придобивките од денот недела.

ОПШТО ДОБРО: глобализацијата не смее да биде насочена исклучиво кон економските потреби, туку мора да создаде универзално општо добро. Ова бара меѓународни регулаторни рамки.

ПРАВИЧНА РАСПРЕДЕЛБА: секое човечко суштество мора да има можност да ги добива земните добра кои се неопходни за живот. Ова бара совладување на стравот и алчноста и развивање на взаемна доверба.

СУПСИДИЈАРНОСТ: големи работи се направија во многу семејства за време на кризата. Во иднина мора да се обезбеди економска, социјална и културна средина за семејствата. Потребна е социјална рамнотежа.

ЖИВА ДЕМОКРАТИЈА: за да ја зајакнеме демократијата во ЕУ, не смеаме да дозволиме ЕУ да се дегенерира во проект на комесарите, туку мора политички да се ангажираме како активни граѓани.

СОЛИДАРНОСТ: глобалната пандемија која ги погоди луѓето на сесема различни начини и ја покажа неправдата мора да биде проследена со „пандемија на солидарност“ која промовира правда со цел да се зголеми солидарноста.

ОДРЖЛИВОСТ: при повторно започнување по допирање на економското дно, наместо „слободен пазар“, мора да создадеме „фер пазар“ кој постигнува нова рамнотежа помеѓу економијата, социјалната држава и заштитата на животната средина.

Секоја мисла, секоја ориентација, нуди можност за промена на правецот. Во кризата, во нашето општество се појавија три посебни недостатоци: недостаток на правда, недостаток на заедница и недостаток на значење. Но, зад овие закани стануваат видливи нови „знаци на живот“, кои Паул М. Цуленер ги нарекува „траги од небото“. Тој нè охрабрува да гледаме напред: „Продлабочете го вашиот живот, напуштете го тесниот затвор на вашиот страв и станете вистински луѓе кои сакаат солидарност!“

„Христијанската социјална доктрина“, нашите вредности и принципи, ги формираат светлата и компасот на нашата синдикална политика. Тргувајќи од оваа основа, мораме да најдеме нови одговори за 21. век и да се справуваме со актуелните кризи. Современите глобални предизвици се: дигитализација, демографски развој, глобализација, климатски промени и зачувување на мирот и демократијата. Кога се работи за имплементирање, христијанските социјални синдикати и работничките движења се потпираат на луѓето и нивното неповредливо достоинство, а не на идеологиите. Се потпираме на посветеноста на малите единици, а не на дејствувањето на анонимните апарати. Бидејќи не сакаме општество на егоисти, ние сме посветени на соработка!

Дел 3: ДЕЈСТВУВАЊЕ

Следејќи ги трите чекори на Јозеф Кардијн, ДЕЈСТВУВАЊЕ значи: двата претходни дела (ГЛЕДАЊЕ/РАСУДУВАЊЕ) нужно водат кон дејствување, да се застане во одбрана на оние луѓе кои се измамани во врска со нивните права и животни шанси. За христијанските социјални сојузи, вредностите не треба и не смее да се користат само за украсување, како златните ѕвезди на сина заднина во барокниот црковен свод. Само преку дејствувањето се покажува дали христијанските социјални унии навистина ги исполнуваат своите вредности!

Како следно се наведени три приоритети, преку коишто нашите подружници на EZA ќе станат повеќе вклучени во „социјалниот дијалог“ во нивните земји:

- СТАНУВАМЕ ПОВЕЌЕ ДИГИТАЛНИ: иднината на работата во дигиталната ера
- СТАНУВАМЕ ПОЗЕЛЕНИ: екосоцијалната пазарна економија како иден модел
- СТАНУВАМЕ ПОВЕЌЕ СОЦИЈАЛНИ: семејство; усогласување на работата и семејството

„Ништо во светот не е толку моќно како идејата чие време е дојдено“, вели Виктор Иго. Ако, по справувањето со сегашната криза, не сакаме да се вратиме во старите шеми на нашиот начин на живеење и водење бизнис, бидејќи овој начин на живот ја загрозува иднината на нашата планета Земја, тогаш мора да започне процес на промена. Во дигиталниот работен свет на иднината, ќе има сосема нови профили на работни места за кои ќе бидат потребни соодветни рамковни услови. Веќе преземените чекори од страна на Комисијата на

ЕУ за постигнување на климатските цели мора, од една страна, да се извршуваат енергично, а од друга страна, поврзаните оптоварувања и трошоци мора да се распределуваат колку што е можно поправично. И веројатно не е случајно што планот за реконструкција на владата на САД, исто така, предвидува зајакнување на семејствата како трет столб, бидејќи се појави уште поотворена социјална нерамнотежа. Европа ќе продолжи да го следи својот пат во иднина, што јасно нè разликува од другите економски области, како што се САД или Кина. Насоката во која овој пат треба да води, исто така, ќе биде обликувана од организациите членки на EZA. Тие ќе бидат вклучени во социјалниот дијалог во нивните земји, меѓусебно зајакнувајќи се во мрежата на EZA.

СТАНУВАМЕ ПОВЕЌЕ ДИГИТАЛНИ: иднината на работата во дигиталната ера

Светот на работата фундаментално се менува. Индустриското производство веќе не е единствената област која масовно се менува со дигитализацијата. Дигитализацијата ги опфаќа сите сфери на животот и работата.

Темпото на дигитална пенетрација во сите области на животот е огромно и предизвиците се големи. Многу форми на работа ги губат своите локални и временски врски. Овој голем степен на можна флексибилност не само што нуди големи можности, туку и повлекува многу ризици. Дури и повеќе активности ќе можат да се вршат од страна на машини во иднина. Активности кои претходно беа резервирани за високо квалификувани службеници. Во блиска иднина, софистицираните софтверски производи ќе можат да обработуваат многу процеси на донесување одлуки со проценување (сè повеќе и повеќе) постојни и лесно достапни дигитални податоци. Роботите учат да симулираат когнитивни способности и да покажуваат емпатија.

ТЕМЕЛ 25: Дигитална револуција

Количината на достапни податоци постојано расте со постојано зголемување на брзината. Податоците се суровина на 21. век. „Големи податоци“ е зборот што се зборува цело време. Дигитализацијата на сите области на животот овозможува сосема нов поглед на фактите. Овој развој е само почеток. На почетокот на дигиталната револуција! Некои бројки ја илустрираат брзата промена што ја доживуваме во моментот: на секои пет години, знаењето што е достапно во светот се удвојува. Во некои области, ова трае само девет месеци. Половина од овие стекнати знаења остануваат актуелни максимум четири години. Што се однесува до технолошкиот напредок, Европската комисија предвидува дека за само десет години околу 80 отсто од технологиите што се користат денес ќе бидат заменети со нови. Професиите ќе се променат или целосно ќе исчезнат.

Влијанијата врз светот на трудот

Во индустриското производство, како и во производството на материјални добра, компјутерски контролираните машини и работи сè повеќе усвојуваат сеопфатни производствени процеси кои претходно биле извршувани од човечки раце. Професиите ќе продолжат да се менуваат фундаментално или целосно ќе исчезнат. Примери: производител на алатки, механичар, дреар, печатар, итн.

Од една страна, ова овозможува релокација на производството од земјите со ниски плати, од друга страна, новосоздадените работни места не ги компензираат изгубените; а само неколку имаат корист од зголемување на продуктивноста.

Се повеќе и повеќе работни процеси се вршат од страна на софтверски програми. Одлуките кои претходно биле носени од страна на високо квалификувани специјалисти се прават од страна на софтверски програми врз основа на богатството од дигитално достапни податоци.

Работата може да се одвои од местото и времето во речиси сите области и индустрии. Ова резултира со поголема флексибилност (работно време, итн.), што идеално може да им користи и на вработените и на работодавачите.

Две главни тематски области се здобиваат со важност:

Работа од далечина: сега постојат многу добри регулативи во многу колективни договори, како и во јавниот сервис, кои во основа се базираат на фактот дека работата од далечина може да се воведо само со взаемна согласност. Мора да се почитуваат прецизни правила.

Crowdsourcing или **Crowdworking:** терминот „crowdsourcing“ (краудсорсинг) е создаден од зборовите CROWD (толпа) и OUTSOURCING (подизведување). Тоа кажува многу - тоа е начин за компаниите да ги подизведуваат активностите што може да се направат со компјутерите на давателите на услуги. Овој модел не познава индустриски граници. Во суштина, секоја работа што може да се извршува на компјутер е „способна за crowdsourcing“. Малите и средните претпријатија сè повеќе ја користат оваа можност и со тоа ги оптимизираат трошоците – на сметка на фиксните работни станици. Глобалната конкурентска ситуација создава целосно нерегулирана ценовна војна, која се заканува со несигурен работен однос. Фокусот е сè повеќе и исклучиво на работните перформанси. Човечкото суштество зад него едвај се согледува.

Сеопфатните опции за контрола бараат сеопфатни одредби за заштита. Мора да се осигура контролните мерки кои влијаат на човековото достоинство да се забранат. Како резултат на опишаните случувања, работните места ќе бидат изгубени во голем обем. Може да се претпостави дека ќе се создадат значително помалку нови работни места.

Иако роботите можеби ќе можат да симулираат комплексни човечки способности во иднина, човечкото внимание сепак ќе биде незаменливо во многу професии. Така, дигитализацијата – особено во здравствениот и социјалниот сектор – може да биде можност за професионални групи кои во моментот се многу оптоварени.

ТЕМЕЛ 26: Клучни прашања за дигитализација

На едно високо ценето предавање на оваа тема, Конрад Пол Лисман изјави: „Едно нешто сигурно може да се каже, одиме кон – и би рекол ова е голема предност – општество во кое, со оглед на тоа колку многу работни места се извршуваат од машини, треба да имаме поголема слобода, поголема великодушност и повеќе слободни активности. Прашувам: зошто не чувствуваме ништо од ова? Зошто не чувствуваме дека сме ги автоматизирале нашите индустриски производствени процеси, дека сме дозволиле бесконечна креативност да тече во нашата економија, целта на целата автоматизација. И тоа беше исто така идеја на буржоазијата, на економската буржоазија. Од самиот почеток, идејата беше да се ослободат луѓето од работа. Па зошто тогаш нашето општество кое, благодарение на нашата техничка продуктивност, не направи голема воздишка на олеснување бидејќи сега имаме повеќе можности да се свртиме кон вистинските работи од нашиот живот, нашето постоење?

Клучни прашања:

Каде се СОЗДАВА ВРЕДНОСТА и каде одат парите?

Наместо претходниот ригиден синџир на вредности, дигитализацијата ќе создаде динамични мрежи со додадена вредност во иднина. Платформите на продавачите на услуги генерираат додадена вредност во речиси сите земји во светот. Мора да се осигури и соодветно даночно плаќање и парите да не се прелеваат во „даночни раеви“.

Покрај тоа, мора да се воспостави еднаква конкурентска состојба со домашните даватели на услуги (придонеси за социјално осигурување итн.)

Како ПРОФИТОТ од користењето на работната сила и опремата се распределува правично?

Ако профитот од употребата на работната сила се намали, а профитот од употребата на опремата се зголеми, мора да се најдат нови начини за праведна распределба на профитот. Ова прашање на распределба мора да се разјасни за доброто на сите. Не треба да има табуа.

Како се гарантира ФИНАНСИРАЊЕТО на системите за социјално осигурување за во иднина?

Дури и да има помалку работа во иднина, мора да се обезбеди финансирање на системите за социјално осигурување. Тоа значи создавање на нови можности за финансирање. Сегашното ниво на финансирање поврзано со доходовно вработување е премногу тесно.

ТЕМЕЛ 27: Отскочна даска за дигитализацијата

Веќе 150 години, нашата социјална мрежа во Европа е поврзана со работни договори. И во индивидуалните и во колективните договори, работодавачите и вработените се обврзуваат да плаќаат даноци за државата и придонеси за социјално осигурување покрај платите за извршената работа. Во многу европски земји, животните ризици од болести, старост, невработеност и несреќи се сносат заеднички и во солидарност во систем на социјално осигурување, често самоуправувачки. Ако предвидувањата за загуба на бројни работни места од работи и компјутери се вистинити, овој општествен систем би бил масовно загрозен.

Во дигиталната ера, работите може да се извршуваат во многу области каде било и кога било, сè што е потребно е пристап до интернет. Сепак, ова покренува многу нови прашања:

Кој ќе биде работодавач или вработен во иднина? Дали законски важечкиот работен однос се воспоставува со секоја интернет-задача? Во кои држави треба да се плаќаат даноци и придонеси за социјално осигурување во иднина ако работата се дистрибуира низ целиот свет преку интернет?

Поради огромниот број на достапни податоци, заштитата на приватноста треба да се гледа во едно сосема ново светло. Секое лице има право самостојно да одлучува за користењето на сите податоци што се однесуваат на него. Заштитата на ова право треба да остане под надзор на државата и да биде составен дел од владеењето на правото. Синдикатите мора сè повеќе да ги користат новите техники (интернет, дигитализација, итн.) и да развијат сосема нови методи на организација. Од една страна, со обезбедување на висококвалитетни информации (на пример: сите тековни колективни договори), тие можат да се борат против насочените дезинформации („лажните вести“). Од друга страна, онлајн каналите исто така можат подобро да се користат за кампањи или протестни акции. Покрај тоа, интернетот нуди сосема нови можности за учество на организациите членки (на пример: соодветна промена во формата на организирање, анкети, гласови, итн.). Особено внимание треба да се посвети на фактот дека дигитализацијата напредува со сосема различни брзини во различни индустрии.

Тоа е важна задача за сите демократии, да обезбедат сите граѓани да имаат слободен пристап до интернет. Покрај тоа, државите мора да инвестираат во натамошно проширување на инфраструктурата (оптички кабел, 5G-мрежа итн.), како и во сосема нови форми на образование. Според прогнозите, повеќе од 50 % од децата кои денес

почнуваат со училиште ќе работат во професии кои сè уште не постојат денес по завршувањето на училиштето (за 12 години).

Иако во ерата на дигитализацијата „социјалниот дијалог“ кој повеќе од 100 години расте низ Европа постојано се доведува во прашање, ние ја потврдуваме важноста на овој инструмент. Ние сме поттикнати од Европскиот столб за социјални права на Европската Унија, кој беше прогласен во ноември 2017 година.

Области на дејствување

- Дигитализацијата мора да го подобри животот на сите и не смее да биде програма за правење пари само за неколкумина кои акумулираат неизмерно богатство.
- Компјутерските програми и работи, колку и да се софистицирани, не можат да ги заменат прашањата за етиката и вредностите во економскиот систем. Ова значи дека луѓето мора да останат во центарот на сите овие случувања.
- Обуката и понатамошното образование се од суштинско значење. Моќностите во овој поглед треба да се прошират. Ова вклучува сеопфатно проширување на широкопојасниот интернет, како и опремување на училиштата со најдобрите технички алатки или создавање дигитални работни места соодветни на возраста.
- Бидејќи сè повеќе работа се врши од страна на компјутери, компјутерски контролирани машини, работи и софтверски програми, преостанатото работно време мора да се дистрибуира фер. Ова значи дека дискусијата за работното време мора да се ревидира.

- Финансирањето на системите за социјално осигурување мора да се стави на поширока основа. Финансирањето кое во моментот е исклучиво поврзано со доходовно вработување е претесно. Исто така, неопходно е да се осигура дека неевропските производители на промет во Европа придонесуваат за финансирањето на системите за социјално осигурување.

Најважните области на дејствување што се презентирани треба да се дискутираат во целокупната социјална дебата на европско ниво. Времето истекува и ни требаат прифатливи решенија што е можно поскоро кои ќе донесат подобрувања за сите луѓе. Европскиот социјален модел мора да се заштити и прошири со помош на можностите што ги нуди дигитализацијата. Во оваа заднина, понатамошниот развој на европскиот модел од „социјална пазарна економија“ во „екосоцијална пазарна економија“ станува енормно важен.

СТАНУВАМЕ ПОЗЕЛЕНИ: екосоцијалната пазарна економија како иден модел

На второто Европско сехристијанско собрание во Грац во 1997 година веќе беше кажано: „Ние сме (случајно) првата генерација во долгата историја на човештвото што ја доби привилегијата да ја види Земјата однадвор. Почнуваме да дознаваме дека оваа планета е мала, конечна и ранлива, додека сме навикнати да размислуваме за неа како за „неограничен свет“.

Затоа, мора да почнеме да развиваме „глобално управување“ кое може да го надмине глобалниот пазарен фундаментализам и да доведе до реализација на глобална „екосоцијална пазарна економија“. За таа цел, глобално договорените „Цели за одржлив развој“ на ОН мора постепено да се остваруваат. Борбата против сиромаштијата

во светот не е милосрдие, туку хуманитарен императив. Развиената политика на овој начин вклучува намалување на глобалните развојни бариери, како и воспоставување на соработка базирана на партнерство за решавање на глобалните предизвици. На овој начин, таа може да се покаже како најефикасна програма за мир и економски развој што е можна денес за следните децении.

ТЕМЕЛ 28: Загрозувачки кризи

На почетокот на 21. век сè уште не е јасно дали припаѓаме на генерација на луѓе кои доживеале пресврт во милениумот или овој „милениум“ истовремено претставува пресврт во ерата, кој може да се спореди со преминот од средниот век во модерното време.

Предвидувањата на иднината кажуваат за голем број човечки кризи. Осип Флехтхајм, основач на футурологијата, во своите публикации споменува седум егзистенцијални предизвици: трка во вооружување и војна, експлозија и глад на населението, закана и уништување на животната средина, економска криза и прекумерно планирање, демократски дефицит и репресија, културна криза, криза на семејството и губење на идентитетот на поединецот.

Германскиот автор Хенрик Милер, кој редовно пишува блогови во „Светот на Милер“, доаѓа до библискиот број седум во неговите споредби на недостатоците и доблестите кога размислува за тоа што ја загрозува нашата иднина и како можеме да им се спротивставиме на овие закани. Тој ја опишува „ерата на големи промени“ обележана со три главни трендови кои меѓусебно се засилуваат и се преклопуваат:

- Глобализацијата ја загрозува политичката стабилност бидејќи во недемократските држави граѓаните бараат повеќе, а во високо развиените западни земји сè понееднаквата распределба

на приходите, богатството и можностите ја поткопува довербата во либералниот политички систем.

- Демографските промени со намалување на наталитетот и зголемување на животниот век значи дека стареењето на општеството брзо напредува во големи делови од светот.
- Климатската криза се надодава на тоа. Брзото зголемување на потрошувачката на ресурси и емисиите се заканува да ги надмине сите претходни прогнози за климатските промени.

Она што е заедничко за сите овие описи е дека човештвото се соочува со најголемиот предизвик во генерациите. Хабитатот, биосферата, се чини дека е тешко нарушена; колапсот на еколошкиот систем е во тек, а некои велат дека е незапирлив. Ако продолжиме како порано, нема да можеме да продолжиме уште долго!

Во децениите по 2. светска војна, прво во Западна Европа, се воспостави начин на живеење и водење бизнис, кој генерално го нарекуваме „социјална пазарна економија“. Со падот на „железната завеса“, која ја делеше Европа на половина со децении, оние земји од Централна и Источна Европа кои страдаа под комунистичката диктатура со децении, исто така, посакаа да се развиваат во оваа насока. Меѓутоа, многу синдикалисти од овие реформски земји го опишуваат патот по кој нивните земји тргнале во последниве години како „грешката на Колумбо“. Под тоа мислат на моментот дека Кристофер Колумбо барал поморски пат до Индија, но пристигнал во Америка. Реформските земји сакаа да стигнат до Европа – но пристигнаа во Америка! Со глобалните економски кризи фундаменталните размислувања се повлекоа во заднина, а „стратегииите за преживување“ станаа практика за многу влади. Ако ние како општество – со сите споменати случувања и закани – не сакаме да завршиме во „Дивиот Запад“, каде што некогаш владееја беззаконие и насилство со оружје, ќе мора да размислиме во која насока всуш-

ност сакаме да се развиваме. А насоката ја наоѓаат пионерите. Во Австрија, Јозеф Риглер, кој беше министер за земјоделство и вицекапцелар, визионер познат низ цела Европа, го предлага концептот на „екосоцијална пазарна економија“, насока која намерно стои помеѓу концептите кои очигледно не успеаја во 20 век.

Споредбата со култивирањето на оган е речиси неизбежна. Оганот може да уништи цели градови, но ако се контролира, тој може да е корисен за подготовка на јадења во домашните огништа. Пазарот знае само за понуда и побарувачка, а ако не го скротите, луѓето и цели општества ќе се најдат под неговите тркала – или, како што Ханс Магнус Ензенбергер опишува во својот есеј, „Големата миграција“: „Дури и во богатите општества, секој од нас може да стане излишен утре. Затоа, скротувањето на пазарот е многу суштински услов – и може да се најде во секоја публикација за понатамошниот развој од „социјална“ пазарна економија во „екосоцијална“ пазарна економија. Неуспехот на другата екстрема, каде што планираната економија контролирана од комунистичката партија сакаше да го замени пазарот, е толку јасен што воопшто не треба да се објаснува надвор од Северна Кореја. Но, и тука се адресира сликата за човекот, бидејќи слободата и човековите права или нивното губење мора да бидат суштински критериум за евалуација на сите политички концепти.

ТЕМЕЛ 29: Наоѓање нова рамнотежа

Интересно е што бројот седум се однесува и на верската димензија на различни автори. Во Библијата, седум е збир на божествениот број три (Троица) и бројот на земјата четири (четири кардинални насоки) и секогаш значи сеопфатно небо и земја, или како што е кажано во верата: видливото и невидливото. Во книгата „Христијани во светот на работата“, каде што се објавени говори и есеи на Паул М. Цуленер од христијанските синдикалисти, тој ја гледа „акутната состојба на човечкото општество“ како неразделна од прашањата за

значењето. Ако иднината на човештвото е навистина масовно загро-зена од нашиот начин на живот и економија, тогаш вовед во насле-деното општествено знаење за животот, социјализацијата, не значи инкарнација за поединецот и иднина за општеството, туку токму спротивното. Како што вели Цулелер: „Ако нашето општество остане такво какво што е, тогаш и инкарнацијата на поединецот и иднината на човештвото се загрозени. Во едно такво време не треба да се постигне социјализација, туку контрасоцијализација. Предизвикот не е да се воведат традиционалните обрасци на живот, туку да се отвори пристап до другите (стари и нови) со надеж дека ќе се создаде таква отпорна личност која – пливајќи наспроти сегашноста – станува чо-вечко суштество и, развивајќи нови начини на живот, исто така ја носи со себе надежта дека општеството ќе се промени и ќе има ид-нина. Цулелер ја гледа иднината на човекот како особено загрозена од три недостатоци: недостаток на правда, недостаток на заедница и недостаток на значење. Во холистички поглед, кој ја вклучува сликата на човекот и религијата, зад овие закани може да се видат нови „знаци на живот“, кои кријат соништа за преживување за живот до-стоен за човештвото. Може да се претпостави во која насока нашето општество мора да се развива ако сака (сè уште) да има иднина.

Во прилог на скротување на пазарот преку социјални и еколошки услови, „екосоцијалната пазарна економија“, исто така, секогаш се осврнува на рамнотежата. Основната програма на христијанските синдикалисти во Австрија гласи: „Целта на екосоцијалната пазарна економија лежи во рамнотежата помеѓу економијата погодна за пер-форманси, социјалната солидарност и заштитата на животната сре-дина.“ Во прилог на овие две главни карактеристики, скротување на пазарот и рамнотежата, се во сржта на нашиот поглед кон човешт-вото и светот. Томас Седлачек, во неговата книга „Економија на доб-рото и злото“, објаснува: „Сè уште не сум го пронашол она по што копнеам“. Тој го опишува нашето општество како општество кое не само што не знае како да постигне задоволство, туку и во кое тоа не би било особено пожелно.

Во книгата на Бекет „Чекајќи го Годо“ се вели:

ВЛАДИМИР: Кажи ми, ако не е вистина.

ЕСТРАГОН: Што да кажам?

ВЛАДИМИР: Кажи: Задоволен сум.

ЕСТРАГОН: Задоволен сум.

ВЛАДИМИР: И јас исто така.

ЕСТРАГОН: И јас исто така.

ВЛАДИМИР: Задоволни сме.

ЕСТРАГОН: Задоволни сме. Тишина. Што да правиме сега кога сме задоволни?

ВЛАДИМИР: Го чекаме Годо.

Ако економијата ја изгуби својата цел, за нас останува само едно нешто: раст – раст кој не знае за ништо друго освен за самиот себе, бидејќи нема цел како мерило. Таквиот раст е придружен од чувство на залудност, бесмисленост и бездомништвото. Седлачек ја завршува својата книга со барање економистите да го преиспитаат прашањето „Што е човекот според нас?“ Станува јасно дека прашањето да се биде човек резонира на сите димензии. Затоа, „екосоцијалната пазарна економија“ не е само сериозен модел за иднината, туку и „модел на живот“ според кој претходните навикки мора да се скршат за да можеме да преминеме од „цивилизација на грабежот“ во „цивилизација на одржливоста“. Бидејќи се работи за нашиот опстанок!

ТЕМЕЛ 30: Климатски можности

Ако сакаме повторно да станеме „одржливи“, мораме да одиме кон глобална „екосоцијална пазарна економија“ која бара и наоѓа нова рамнотежа помеѓу фер конкуренцијата – која се одвива во секоја пазарна економија - фер регулаторна рамка во социјалната држава и виталната заштита на животната средина. Само на тој начин ќе преминеме од „цивилизација на грабеж“ во „цивилизација на одржливост“!

Со цел да се создаде глобална регулаторна рамка, потребен е одржлив развој:

- фер соработка базирана на партнерство на сите нивоа,
- зајакнување на капацитетите за донесување одлуки и донесување одлуки на партнерските земји,
- промовирање на добро владеење (Good Governance) и борба против корупцијата,
- координирано и масовно користење на средствата и
- соодветно финансирање.

„Во секоја криза има и можност“ е мисла којашто веројатно е претерано користена. Но, сега е важно да ја искористиме таа можност и наместо да демонстрираме, конечно енергично да ги фатиме уздите на политиката. Како амбициозна цел, Комисијата на ЕУ го наведува намалувањето на емисиите на стакленички гасови за 40 % до 2030 година и има за цел ЕУ да стане CO₂ неутрална до 2050 година. Оваа амбициозна, но остварлива цел, нема да биде постигната преку сеопфатни ограничувања и забрани. Наместо тоа, важно е да се развие европскиот модел од „социјална пазарна економија“, која јасно нè

разликува од САД и Кина, во „екосоцијална пазарна економија“. Истовремено, мора да бидат вклучени и Целите за одржлив развој (sustainable goals) на ОН (ЦОР). Транзицијата кон CO2 неутралност мора да ги опфати сите сектори на економијата. Климатските инвестиции создаваат нови области на економски раст и работни места, на пример во реновирањето на зградите.

На овој начин, намалувањето на емисиите за одржлива иднина на нашата планета може да стане „климатска можност“ и исто така да создаде работни места.

СТАНУВАМЕ ПОВЕЌЕ СОЦИЈАЛНИ: семејство; усогласување на работата и семејството

„Предизвикот е тоа што модерниот свет на работа бара толку голема флексибилност што не можеме да ги искомбинираме семејството и кариерата“, вели основната програма на христијанските синдикалисти во Австрија за компатибилноста на кариерата и семејството. Понатаму: „Зголемениот притисок во светот на работата за флексибилност и мобилност значи дека има се помалку време за семејниот живот. Затоа светот на трудот и трудовото право мора да биде дизајниран на таков начин што ќе биде достапен доволен простор за семејствата и нивните задачи.“

ТЕМЕЛ 31: Семејства во криза

Од памтивек, семејството го формира основниот модел на социјалниот соживот на луѓето. Тоа беше покривот над генерациите, а под него децата, возрасните и постарите луѓе јадат заедно. Под покривот не секогаш имаше мир и хармонија, но обезбедуваше заштита. Сега,

постојаното зголемување на флексибилноста и мобилноста се чини дека го уништува овој покрив.

Ако христијанската социјална доктрина го опишува бидувањето човек како „живот во односи“, тогаш моделот на зголемување на флексибилноста и мобилноста во светот на работата природно го поставува прашањето како бракот/партнерството и семејството треба да успеат во иднина.

„Длабоката желба за успешни односи се соочува со стравот дека тие можат да ја ограничат слободата. Луѓето се обидуваат да бидат што е можно понезависни. Индивидуалната независност и личниот интерес стануваат општествени водечки вредности зад кои се повлекуваат достоинството на другите и важноста на меѓучовечките односи и социјалната кохезија. Во многу случаи, не се сфаќа колку луѓето паѓаат во изолација и осиромашуваат.“ (Сехристијански социјален збор на црквите во Австрија, 73).

ТЕМЕЛ 32: Семејно место за учење

Семејството е централно за секој човек. „Во семејството постои атмосфера на живот во која детето може да ги развие своите способности, каде што станува свесно за своето достоинство и може да се подготви за соочување со својата единствена и неповторлива судбина.“ (Јован Павле II, Centesimus annus, 39).

Во воспитувањето, семејството го обликува човечкото суштество: таму се одлучува кои јазици ги зборуваме, кое државјанство го поседуваме, на која религија припаѓаме, кој начин на живот го сметаме за „вреден“ и кон кој се стремиме... така што семејството игра првична и незаменлива улога во воспитувањето на децата.

Родителите се први, но не и единствени воспитувачи на своите деца. Затоа, исто така, се нагласува потребата од тесна соработка помеѓу сите образовни институции, особено соработката меѓу семејствата, градинката и училиштето.

ТЕМЕЛ 33:

Христијанска социјална семејна политика

Европа мора да стане попријателски настроена кон семејството: покрај веќе спроведените даночни мерки, мерките за подобро усогласување на работниот и семејниот живот мора да се имплементираат во трудовото право. Покрај тоа, мора да се создаде подобро субвенционирано домување за младите семејства под прифатливи услови. Земајќи ја предвид слободата на избор на родителите, мора да се создадат објекти за згрижување деца ориентирани кон потребите. Треба да се засилат и мерките за зголемување на употребата на породилното отсуство. Општо земено, семејните бенефиции треба значително да се зголемат.

Потребни ни се семејни живеалишта каде што децата можат да растат безбедно. Ние го гледаме семејството како важна заедница основана во природата на самиот човек со деца. Тоа е суштински темел на нашето општество. Затоа велиме дека општеството има обврска да му овозможи на семејството да ги исполни своите задачи. Терминот семејство вклучува секаква форма на живеење заедно со деца, како брак, долгорочно партнерство и самохрани родители. Семејството им дава простор на децата да растат на сигурно. Тука се засноваат ставовите, како доверба, љубов, благодарност и солидарност. Тука се надминуваат кризите и се практикува споделување, се живее солидарноста – исто и меѓу генерациите.

Забрзувањето на животот и резултирачките прекумерни барања, постепената загуба на вообичаените периоди на одмор и можноста за ненамерни човечки средби го попречуваат и загрозуваат човековото коегзистирање. Затоа е неопходно да се создадат животни простори за семејството, бракот и заедницата, кои овозможуваат да се доживее подлабокото значење на заедницата надвор од професионалниот живот.

Семејството како движечка сила на општествениот живот

Ова резултира со три барања:

- На семејството му е потребно економски сигурно живеалиште: бидејќи семејствата обезбедуваат незаменлива услуга за општеството, а економските недостатоци на семејствата – особено за семејствата со големи деца и самохрани родители – мора да бидат компензирани.
- На семејството му е потребен социјален простор за живеење: со работна средина погодна за семејството, работното време мора да биде дизајнирано на таков начин што родителите и децата ќе можат да се среќаваат поредовно. Модерното и флексибилно управување мора да има за цел да ги соедини семејството и кариерите на татковците и мајките.
- На семејството му е потребно културно живеалиште: бракот и семејството не само што влегуваат во економски тесни грла, туку и во осиромашување на нивното социјално живеалиште. Семејната политика мора да стори сè што е во нејзина моќ за да се осигура дека семејствата ја добиваат целата економска, социјална, образовна, политичка и културна помош што им е потребна за да ги исполнат своите одговорности на хуман начин.

Ние се залагаме за заштита и унапредување на семејството, особено преку

- дизајн на животна средина погодна за семејството, преку создавање соодветни апартаменти или куќи, доволни услови за игри и спортови, доволен број на установи за грижа за деца и промовирање на сите иницијативи на помош меѓу соседите,
- признавање на приоритетот на воспитувањето на децата во рамките на семејството, кое може да понуди безбедност, заедница и свест за демократска одговорност на растечкото човечко суштество,
- гарантирање на економските перформанси на семејствата преку зајакнување на мерките за помош и обезбедување соодветни даночни стимулации за главите на семејствата,
- земање предвид на семејството во светот на работата и
- признавање на управувањето со домаќинството и воспитувањето на децата како дејност еквивалентна на доходовното занимање.

Ако овие барања се спроведат со силна семејна политика, семејството може да продолжи да биде формирачка сила на општествениот живот во иднина.

ТЕМЕЛ 34: Меѓународна мрежа – EZA

Христијанските социјални синдикати и работничките движења се поврзани и формираат „мрежа на партнерство“ повеќе од 30 години. А оваа мрежа постојано расте, има иднина!

Нашата мрежа на EZA се базира на јасна посветеност на меѓународната солидарност. Станува збор за слобода и демократија, за заштита на човековите права и активно залагање за мир во светот. Нашите членови се борат на сите нивоа – особено преку социјален дијалог – за интересите на работниците и сакаат да создадат социјална правда. Со цел да можат да го исполнат овој мандат без пречки и без други интереси, тие се стремат кон најголема можна независност и воспоставуваат транснационални мрежи низ цела Европа.

Извонреден пример на меѓународна солидарност беше постигнат од FCG во 1980 година: во Европа, првите обиди за слобода и демократија – како во Унгарија во 1956 година и во 1968 година во „Прашката пролет“ во Чехословачка во тоа време – беа брутално срушени од тенковите на советската армија. Кога полските работници штрајкуваа во Гдањск во летото 1980 година, Гинтер Енгелмајер, тогашен сојузен секретар на христијанско-социјалниот синдикален огранок од Австрија, успеа да ги надмине сите бариери и да стигне до заглавните штрајкувачки одреди. Таму, Енгелмајер успеал да се сретне со водачот на работниците, Лех Валенса, и да му даде значителна сума на пари како солидарна поддршка од Австрија. Додека синдикатите доминирани од социјалистите во Западна Европа сè уште одржуваа добри контакти со комунистичките синдикати од Источниот блок, христијанските синдикати веќе беа активни во градењето на нови, слободни синдикати. Оваа посветеност доведе до постојани контакти со новите синдикати во Централна и Источна Европа. На пример, Австрискиот центар за образование на работниците (ÖZA), заедно со EZA и со поддршка на ЕУ, ја организираше првата конференција на KGZE во Виена во пролетта 1989 година – дури и пред падот на комунизмот. „Конференцијата за синдикална соработка во Европа“ им даде силен поттик на новите синдикати уште пред падот на „Железната завеса“.

Меѓународните федерации на европските синдикати, како што се „Светската организација на работниците – WOW“ и EUROFEDOP (Eu-

ropese Federatie van het Overheidspersoneel) се уште еден пример за активната улога на мрежата на EZA, во која се промовира развојот на слободни и христијански синдикати според мотото „Од спонзорство до партнерство!“.

ТЕМЕЛ 35: „Христијански социјално“ како бренд

Со децении, ЗЕЛЕНАТА боја е боја на признавање на христијанските социјални унии во Европа, а исто така и во Австрија. Ова не е само затоа што во палетата на бои ЗЕЛЕНАТА се смета за комплементарна боја на ЦРВЕНАТА, туку и затоа што ние како христијански социјални синдикалисти се бориме за нашата заложба за „екосоцијална пазарна економија“, покрај борбата за правата на работниците и особено за зачувување на егзистенцијата за идните генерации. Покрај скротувањето на глобализираниот пазар во 21. век преку социјални и еколошки услови, потребна е нова рамнотежа во триаголникот на интереси помеѓу економијата погодна за перформанси, социјалната солидарност и заштитата на животната средина!

Нашиот триаголник исто така се залага за: искрено вреднување на интересите.

- Гарантираме квалитет на дејствување затоа што **чесно** се држиме до нашите вредности.
- Ги претставуваме **интересите** на нашите вработени бидејќи сме независни.
- Се залагаме за партнерство и дијалог затоа што ги **цениме** луѓето.



Ова едноставно резиме го носиме како „визит картичка“ во џеб и го олеснува првиот контакт.

Нашите вредности се исто така израз на целите кон кои се стремиме: Имаме визија...

... за луѓе кои наоѓаат фер услови каде што живеат и работат,

... за општество во кое жените и мажите живеат на еднаква основа и добиваат еднаков третман,

... за политика која создава рамка за слободен, мирен, праведен и демократски соживот,

... за свет на работа во кој сите луѓе можат да ги развијат своите креативни способности и

... за економија во која луѓето се во центарот на вниманието.

Бидете тука – заедно сме силни!

Колку повеќе членови на христијанските социјални сојузи во Европа ни веруваат, толку подобро можеме да се утврдиме себеси во социјалниот дијалог. Колку повеќе работнички совети, претставници на персоналот и младински совети нè поддржуваат, толку нашиот глас станува посилен. Дури и во дигиталната ера, ние сакаме добра работа, соживот на старите и младите и гледаме на социјалната кохезија како клуч за идната одржливост на општеството!

ТЕМЕЛ 36: Мир

Тоа беше едно од најспектакуларните случувања во поп историјата: Џон Ленон (John Lennon) и Јоко Оно (Yoko Ono) поканија гости во нивната хотелска соба во Монреал на 1 јуни 1969 година и им ја пееја песната: „Дајте му шанса на мирот“ (Give Peace a Chance). Кој би помислил дека во пролетта 2022 година – по 75 години мир во земјите-членки на Европската унија – повторно ќе доживееме војна во Европа?

Во долгата историја на човештвото во голема мера се воделе војни со две намери: или да се придобијат луѓето како работна сила или да се стекнат суровини (вклучувајќи земја). Германскиот автор Геро Јенер го опишува тоа на овој начин: со векови, првиот тип на војна имаше доминантна улога. Земјоделството во Грција, како и во Рим, се засновало на трудот на робовите – во просек, четворица робови морале да платат за опстанокот на еден слободен Грк. Истата зависност од принудната работа се применувала и на памучната економија на американскиот југ до средината на 19. век. Цели народи биле киднапирани и потчинувани за да можат да се користат како живи машини на плантажите и во рудниците. Во почетокот на 19. век, луѓето биле заменети со машини. Ова се чини дека е одлучувачката причина за крајот на оваа форма на војна. Уште поактуелни се формите на војување за набавка на суровини, за да се обезбеди континуираното постоење на машините и нивната индустриска упо-

треба. Овие сценарија се дополнително зајакнати со климатските промени, каде што цели региони на нашата планета стануваат сè повеќе непријателски настроени кон животот (недостаток на вода). Значи, во иднина, војните за егзистенција можат да бидат закана! Во последниве децении, „рамнотежата на теророт“ – можноста за употреба на атомски бомби – даде јасна поделба во времето на пред Хи-рошима (1945) и потоа. Иако причините за војна од минатото се присутни и денес, човечката агресија и подготвеност за војна не се помалку вирулентни отколку во минатото. Но, војната со нуклеарни оружја нема да има ниту победници, ниту преживевани, туку планетата ќе биде во главно неповолна за живот. Војните се водат сè додека постои разумна шанса да се победат, во спротивно тие се чин на лудило.

Наспроти ова, станува јасно дека мирот мора да биде повеќе од само обично отсуство на војна. Постои само една алтернатива за да се избегне крајот на историјата на човештвото на планетата Земја: политика на мир!

Само ако почувствуваме дека мирот и одрекувањето од насилство не се само политика, туку дека секој човек овде и сега е значаен, тогаш можеме да започнеме одново. „Мирот не е судбина, туку наша мисија, исто како што војната е наш неуспех“, пишува германскиот новинар Франц Алт. Како христијанска општествена вредност, мораме да практикуваме ненасилство. За да го направиме тоа, мора да го признаеме насилството, т.е. да гледаме низ итрите вербални стратегии што се користат за оправдување на насилството и војната. Денес знаеме дека ниту една војна не ги решава конфликтите. Знаеме дека преговорите ги решаваат конфликтите. Ниту повеќе, но ниту помалку. Станува збор за трајно намалување на насилството преку признавање на суштинските права на луѓето, родовите, генерациите, културите и суштествата. Премисата и задачата е да се открие и следи мирот како крајна цел на определбата на постоењето во рамките на овој единствен краен свет на животот.

ЕПИЛОГ

Брошуриите обично се печатат на убава хартија. Но, затоа многу често само добива аплауз и потоа се архивира со директно завршување во фиоките, додека на крајот не заврши и како отпадна хартија.

Кога на семинарите на EZA сè повеќе се покренуваа прашања за заедничките „вредности“ на нашите организации членки под наслов „христијанско-социјални“, брзо стана јасно дека во Европа само едно многу големо нешто е заедничко, а тоа е дека сме сосема различни! Толку многу јазици, толку многу култури – тоа е она што го прави овој континент толку посебен и привлечен. Истовремено, не може да има брошура која ќе им одговара на сите според моделот на универзална големина (One size fits all). Затоа се појави идејата да се понуди алатка која содржи „темели“, во овој случај 36 темели.

Нашиот модерен свет одамна е како едно градилиште. Ако нашето општество брзо се менува, тогаш „христијанската социјална доктрина“, која се однесува токму на ова општество, не може да остане статична, туку мора да се однесува на овие промени и паузи.

Методот понуден од страна на Јозеф Кардијн, трите чекори: ГЛЕДАЊЕ – РАСУДУВАЊЕ – ДЕЈСТВУВАЊЕ, секако е од помош. Кардијн рекол: „Твојот живот е петтото евангелие“. Затоа не станува збор за користење на сите 36 темели, туку за пронаоѓање на вистинската комбинација за соодветната ситуација. Затоа, употребата на темелите ќе изгледа различно во Шпанија и Полска, во Холандија и во Италија итн.

Најважно е да се заклучи: темелите се многу повеќе како интервенции отколку предлози за решенија. Тие сакаат да помогнат да се „пробие површината“. Низ историјата, културните, политичките или религиозните системи се затворале толку цврсто што луѓето веќе не можеле да веруваат дека е можно да се промени нешто.

Одржувањето во живот на верувањето дека можеме да промениме нешто ако се организираме е основна задача на секој синдикат и работничко движење. Дури и ако тоа понекогаш потсетува на „Дон Кихот“, бидејќи, очигледно, „парите владеат со светот“.

Темелите на оваа брошура може да помогнат да се загарантира дека идејата ќе остане жива и ќе се спроведува од сите наши организации членки на EZA. Осмислени се да бидат што е можно пократки и само да пренесат идеја. Тие имаат за цел да инспирираат вредностите на кои сите ние стоиме заедно постојано да се дискутираат во соодветните организации.

Имајќи го ова на ум, сите можеме да научиме од последниве години дека не само вирусите можат да бидат заразни, туку и идеите и верувањата!

Ви посакувам многу забава во работењето со темелите

Андреас Ѓецај

ЗА АВТОРОТ

Андреас Ѓецај

Генерален секретар на групата на христијански синдикалисти FCG во Австриската конфедерација на синдикати (ÖGB), Австрија

Роден 1957 година во Марибор, Словенија; син на христијанско албанско златарско семејство, кое пребегнало во Австрија во 1957 година. По дипломирањето и чиракувањето, тој работел околу 10 години како златар и ковач на сребро; професионална обука; џез-кафе „Триаголник“; потоа 17 години како епархиски и федерален секретар на Католичкото работничко движење – KAB-Österreich. Во 90-тите години бил и заменик-генерален секретар на Католичката акција Штаерска. Претседател на работниот совет на епархијата Грац-Зекау. Во 2006 година се приклучил на Австриската конфедерација на синдикати (ÖGB) како генерален секретар на Христијанската синдикална група (FCG во ÖGB); член на Извршниот одбор и Сојузниот извршен одбор на ÖGB; член на Редакцискиот одбор „Arbeit & Wirtschaft“ на AK/ÖGB; списанието „Vorrang Mensch“ на FCG.

Ѓецај е автор кој придонел со бројни водечки предлози, публикации, статии за дијалог, за иднината на работата, за дигитализацијата, за европскиот столб на социјални права и многу повеќе: Преработување на програмите за политика на KAB (2001) и FCG (2009); на австриско ниво: учествувал во тимот на кампањата „Добра работа“ и во создавањето на „Алијансата за слободна недела“; Преработување на сценариото на ÖGB/AK: „Христијанска социјална доктрина“.

Оженет од 1982 година, има три (возрасни) деца и пет внуци; работи во Виена и живее во Калсдорф во близина на Грац, Австрија.

БИБЛИОГРАФИЈА

KRIFA: краток преглед на семинарот „Gewerkschaften – ein wertebewusster, unabhängiger Akteur im politischen Gefüge“, во соработка со EZA, поддржано од Европската Унија, Валенсија, Шпанија, февруари 2022 година

RIEDLSPERGER, Alois: Dossier of the Catholic Social Academy of Austria – ksoe; „Baustelle: Soziallehre“, Виена 2008 година

ДЕЛ 1 – ГЛЕДАЊЕ

PRISCHING, Manfred: „Wirkliches, Wichtiges, Vergängliches“ – есеј во: Kleine Zeitung, грац 2022 година

INTERDIÖZESANER KATECHETISCHER FONDS (изд.): Die Bibel – Einheitsübersetzung der Heiligen Schrift, Клостернојбург 1980 година

ZULEHNER, Paul Michael: Christen in der Arbeitswelt; ÖGB-Verlag, Виена 2011 година

SEDLACEK, Tomas: Die Ökonomie von GUT und BÖSE, Hanser, Минхен 2012 година

GRUBER, Reinhard P.: Anders denken, Literaturverlag Droschl, Грац – Виена 2020 година

LISSMAN, Konrad Paul: есеј за: Kleine Zeitung, Грац 2021 година

BLOM, Philipp: есеј во: Kepler Tribune, Универзитет Линц, 2021 година

TÖNNIES, Ferdinand: есеј во: Kepler Tribune, Универзитет Линц, 2021 година

KAHLWEIT, Cathrin: есеј во: Kepler Tribune, Универзитет Линц, 2021 година

PRECHT, Richard David: Von der Pflicht, Goldmann, Минхен 2021 година
NIETZSCHE, Friedrich Wilhelm: Morgenröte. Gedanken über die moralischen Vorurteile, 1881 година

ZULEHNER, Paul Michael: реферат на иницијалниот семинар на EZA, Виена, ноември 2021 година

KASTNER, Heidi: Dummheit, Kremayr & Scheriau, Виена, 2022 година

SLOTERDIJK, Peter: Den Himmel zum Sprechen bringen, Suhrkamp, Берлин 2020 година

ДЕЛ 2 – СУДЕЊЕ

FRAKTION CHRISTLICHER GEWERKSCHAFTER/INNEN: „Wir leben Werte“ – Основна програма на FCG, Виена 2009 година

GJECAJ, Andreas: „Das sind wir!“, брошура на FCG-Österreich, Виена 2021 година

GJECAJ, Andreas: „Modelle für Aktivistenrunden zum Sozialhirtenbrief“, Behelf der KAB-Steiermark, Грац 1990 година

GJECAJ, Andreas, GOSCH, Franz: „Soziallehre-Fahrplan“, брошура на FCG-Österreich, Виена 2020 година

ÖZA: Краток извештај за семинарот „KGZE (Konferenz für gewerkschaftliche Zusammenarbeit in Europa) 1989–2019: Gewerkschaft und Politik – Vergangenheit und Zukunft eines sozialen Europas“, во соработка со ZD NSi (Združenje delavcev Nove Slovenije) и EZA, со поддршка на ЕУ, Љубљана, Словенија 2019

KLEIN, Norbert: Debatte zum Soziallehre-Fahrplan, Subsidiarität, EZA, 2020 година

BISCHOFSKONFERENZ (изд.): „Für eine geistvoll erneuerte Normalität“, Пастирско слово на католичките епископи на Австрија, 2020 година

PAPST GREGOR DER GROSSE: Regula pastoralis

BISCHOF JOHANN WEBER: Проповед за „Tag der Steiermark“ 1993 година

TÜRCKE, Christoph: Digitale Gefolgschaft – Auf dem Weg in eine neue Stammesgesellschaft, C.H. Beck, Минхен 2019 година

SCHÜSSEL, Wolfgang: „Was. Mut. Macht.“, Ecowin Verlag, Салцбург-Минхен 2020 година

ZULEHNER, Paul Michael: Predigt bei der „Weizer Pfingstvision“, Вајц 2020 година

STROLZ, Matthias: „Kraft & Inspiration für diese Zeiten“, story.one, 2020 година

PAPST FRANZISKUS: Енциклика „Laudato si“, St. Benno Verlag, Лајпциг 2015 година

LIKAR, Rudolf, PINTER, Georg, JANIG, Herbert: „Bereit für das nächste Mal“, edition a, Виена 2020 година

Дел 3 – ДЕЈСТВУВАЊЕ

SCHEIBER, Ernst, CEIPEK, Kurt: Josef Riegler – Zukunft als Auftrag, Verlag DTW Zukunfts PR, Мауербах 2013 година

MAYER-SCHÖNBERGER, Viktor, CUKIER, Kenneth: Big Data, Redline Verlag, Минхен 2013 година

LIESSMANN, Konrad Paul: Vortrag zur Digitalisierung vor der Landeskonferenz der ÖVP, Виена 2016 година

КЛУЧНА СТАТИЈА на FCG: Bundestag, Виена 2018 година

БРОШУРА за 2. Европски сехристијански собир: Versöhnung – Gabe Gottes und Quelle neuen Lebens, Грац 1997 година

FLECHTHEIM, Ossip K.: Ist die Zukunft noch zu retten?, Hoffmann und Campe, Хамбург 1987 година

MÜLLER, Henrik: Die sieben Knappheiten – Wie sie unsere Zukunft bedrohen und was wir ihnen entgegensetzen können, Campus Verlag, Франкфурт на Мајна 2008 година

ENZENSBERGER, Hans Magnus: Die große Wanderung, Suhrkamp, Берлин 1994 година

DITFURTH, Hoimar: So lass uns denn ein Apfelbäumchen pflanzen. Es ist so weit, Knauer, Минхен 1985 година

ZULEHNER, Paul Michael: Christen in der Arbeitswelt, ÖGB-Verlag, Виена 2011 година

SEDLACEK, Tomas: Die Ökonomie von GUT und BÖSE, Hanser, Минхен 2012 година

GRONEMEYER, Reimer: Die Entfernung vom Wolfsrudel – Über den drohenden Krieg der Jungen gegen die Alten, Claassen, Дизелдорф 1990 година

GRONEMEYER, Reimer: Die 10 Gebote des 21. Jahrhunderts – Moral und Ethik für ein neues Zeitalter, Econ Verlag, Минхен 1999 година

SAFRANSKI, Rüdiger: Romantik – Eine deutsche Affäre, Hanser, Минхен 2007 година

CONTZEN, Angela C.: Die Symbole des Westens – Von Bildern, die unser Denken prägen, Scorpio Verlag, Берлин – Минхен 2010 година

KATHOLISCHE SOZIALAKADEMIE ÖSTERREICHS (изд.): Социјален збор на Светскиот совет на црквите во Австрија, Виена 2004 година

PAPST JOHANNES PAUL II: Енциклика „Centesimus annus“ и „Familiaris consortio“

ALT, Franz: Frieden ist möglich – Die Politik der Bergpredigt, Piper, Минхен 1983 година

JENNER, Gero: Das Ende des Kapitalismus, Fischer, Франкфурт на Мајна 1999 година

ALTNER, Günter: Die große Kollision – Mensch und Natur, Verlag Styria, Грац 1987 година

SÖLLE, Dorothee, SCHOTTROF, Luise: „Den Himmel erden“, dtv, Минхен 1996 година